

FÖRSKOLANS LEKPLATSER

BARNES LEK I UTOMHUSMILJÖ

Lärarprogrammet - uppdrag
Lärarexamen 210 högskolepoäng
Lärare för förskola och förskoleklass - grunden till lärande

Nina Alexandersson
Anna-Lena Liljedahl

2012

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK, HÖGSKOLAN I BORÅS

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

Sammanfattning

- Arbetets art:** Lärarprogrammet, inriktning mot Lärare för förskola och förskoleklass – grunden till lärande, 210 högskolepoäng.
Examensarbete ”Att utforska pedagogisk verksamhet II”, 15 högskolepoäng i utbildningsvetenskap.
- Utgivningsår:** 2012
- Svensk titel:** Förskolans lekplatser - barns lek i utomhusmiljö
- Engelsk titel:** The preschool´s playgrounds - children´s play in outdoor environment
- Nyckelord:** Förskolans lekplatser, utomhuspedagogik, utomhusmiljö, utomhusverksamhet
- Författare:** Nina Alexandersson och Anna-Lena Liljedahl
- Handledare:** Sonja Kihlström
- Examinator:** Kristina Bartley
-

Bakgrund

Förskolegården erbjuder barnen motorisk träning och utmaningar för deras rörelsebehov. Verksamhet som vanligtvis bedrivs inomhus, kan med fördel flyttas till uterummet. I en inspirerande och ständigt föränderlig miljö, flödar inspirationen, fantasin och upptäckarlustan hos såväl barn som medforskande pedagoger. Miljön blir en medupptäckare i barnens lek och det ställs krav på de miljöer som förskolan har att erbjuda.

Syfte

Studiens syfte är att ta reda på hur barnen, med tyngdpunkt på motorisk utveckling, använder förskolans lekplatser. Syftet är vidare att höra hur barnen resonerar kring dessa samt ta del av deras önskemål, gällande lekplatsernas framtida utformning.

Metod

Studien utgår från en kvalitativ metod, med observationer och intervjuer som redskap. Urvalet består av tolv stycken femåriga pojkar och flickor, på två olika förskoleavdelningar.

Resultat

Barnen beskriver sin dagliga utevistelse på förskolegården i mestadels positiva ordalag. Gjorda observationer har utvisat att barnen för det mesta är sysselsatta med någonting som de själva valt att göra under uteleken. Vi konstaterar att både stora och små barn tycks få tillräckligt utrymme för såväl stillsamma som vilda lekar, på förskolegården. Barnen uttrycker sina konkreta önskemål, gällande den lilla förskolegårdens utformning. De önskar sig gungor, cyklar och en klätterställning samt fler småleksaker.

Innehåll

Inledning.....	6
Syfte	6
Bakgrund	7
Styrdokument	7
Definition	7
Historik.....	8
Motorisk utveckling	9
Social utveckling.....	10
Kognitiv utveckling.....	10
Hälsa.....	11
Lek och utemiljö.....	12
Förskolans lekplatser.....	13
Teoretisk ram.....	15
Metod	17
Urval.....	18
Etik	18
Observation	19
Olika observationsmetoder.....	19
Genomförande av observationer	19
Intervju	20
Genomförande av intervjuer.....	20
Validitet och Reliabilitet	21
Validitet.....	21
Reliabilitet	21

Analys/bearbetning.....	21
Resultat.....	23
Förskolegården och barngruppen	23
Socialt samspel.....	24
Status - popularitet	24
Syskon	25
Gemensam lek	26
Lek med fasta lekredskap.....	27
Gungor.....	27
Lekbåt.....	28
Sandlåda	28
Rutschkana	28
Berg och träd	29
Lek med lösa lekredskap	30
Cyklar	30
Lösa, små leksaker	30
Vattenlek	31
Barnens resonemang och önskemål	32
Stora lekplatsen	32
Lilla lekplatsen	33
Diskussion	35
Metoddiskussion.....	35
Resultatdiskussion.....	36
Didaktiska konsekvenser.....	39
Förslag till fortsatt forskning.....	40
Slutord	40

Tack.....	40
Referenslista.....	41
Bilaga 1.....	43
Bilaga 2.....	44

Inledning

Barnen på förskolan vistas dagligen såväl inom- som utomhus. Utomhusvistelsen är ofta förlagd till förskolans egen gård, vilken är belägen i anslutning till förskolebyggnaden. Förskolans verksamhet påverkas av de stora barngrupperna, vilket kan få till följd att utflykter i skog och mark mer sällan förekommer. Med anledning av detta, spelar förskolans lekplatser en allt mer betydande roll som ytterligare ett pedagogiskt rum, i förskolans närhet. Många pedagoger som uppmärksammat detta önskar fortbildning i utomhuspedagogik, förslag på utomhusaktiviteter samt möjlighet att vidareutveckla den befintliga förskolegården. Vi pedagoger utmanas i de nya rollerna som medforskare och det kan vara med blandade känslor utomhusvistelsen ses som ett användbart hjälpmedel.

Enligt Granberg (2000) främjas utvecklingen inom både praktiska och teoretiska områden under utevistelsen. Att utomhus laborera med det naturen har att erbjuda i fråga om material, innebär att barnen automatiskt ägnar sig åt skapande, bild, geologi, zoologi samt miljö- och kretsloppsarbete. Som exempel kan nämnas vattenlek av olika slag samt studier av insekter och andra djur i sin rätta miljö. Att sortera, samla, räkna, jämföra stenar, pinnar eller löv, blir automatiskt träning i matematiska färdigheter. Att få uppleva detta med alla sina sinnen, möjliggör ett verkligt bevästande av kunskap och intryck (s.29 ff).

Vi har positiva erfarenheter och stort intresse av att vistas och arbeta med barn utomhus. I vår verksamhet upplever vi stor fokusering kring planerandet av inomhusaktiviteter. Sällan är det någon utomhusaktivitet som hamnar i blickpunkten för pedagogernas planering. Det som sker är någon spontan utflykt till skogen eller till någon nära liggande lekplats, någon dag när det inte är så många barn på förskolan. Av framför allt säkerhetsskäl är det svårt att gå iväg någonstans med alltför många barn. Det är vår önskan att belysa detta och lyfta fram utomhusvistelsen på förskolegården som en ytterligare pedagogisk möjlighet för personal och barn i förskolan.

Syfte

Studiens syfte är att ta reda på hur barnen, med tyngdpunkt på motorisk utveckling, använder förskolans lekplatser. Syftet är vidare att höra hur barnen resonerar kring dessa samt ta del av deras önskemål gällande lekplatsernas framtida utformning.

Bakgrund

I detta kapitel redogörs för vad styrdokumentet beskriver samt en förklaring till begreppet utomhuspedagogik. Här förklaras även vilken definition som används i studien. Vidare görs en historisk tillbakablick i vilken flera forskares, filosofers och pedagogers tidigare resultat och tankar kring ämnet belyses. Vi vill beskriva och vidareutveckla dessa tidiga tankegångar samt tillvarata redan förvärvade kunskaper, då vi planerar vår verksamhet utomhus. Därpå följer beskrivningar om barns motoriska, sociala och kognitiva utveckling. Vi menar att det är mycket viktigt att pedagoger som ska arbeta med utomhuspedagogik är väl förtrogna med barns utveckling. Under rubriken hälsa beskrivs naturens positiva påverkan på barn med koncentrationssvårigheter samt barn som är utsatta för mycket stress. Avslutningsvis berättas om lek, utemiljö och förskolans lekplatser, där leken som barnets främsta sysselsättning och källa till lärande betonas.

Styrdokument

Förskolans styrdokument utgörs av läroplanen, Lpfö 98, (rev.2010) i vilken man kan läsa om de mål och riktlinjer pedagogerna ska planera, genomföra och utvärdera verksamheten efter. Barnen ska i förskolan erbjudas en trygg miljö som utmanar till lek och aktiviteter, samt inspireras till att utforska sin omvärld. Möjligheter ska ges för barnen att utveckla sin förmåga att iaktta och reflektera, (s. 6). På följande sida beskrivs att stor vikt ska läggas vid miljö- och naturvårdsfrågor, ett ekologiskt förhållningssätt, förståelse för individens betydelse i naturens kretslopp - allt för en hållbar utveckling av miljön, nu och i framtiden, (ibid s.7).

Vidare ska barnen ges utrymme för sin kreativitet i lek och lärande, såväl inom- som utomhus. Under utomhusvistelsen bör barnen ges möjlighet till lek och aktiviteter i såväl planerad miljö som naturmiljö, (ibid s.7).

Under rubriken utveckling och lärande står det att förskolan ska ha som mål att sträva efter att varje barn utvecklar sin motorik, koordination och kroppsuppfattning. Vidare påtalas vikten av att värna om sin hälsa och välbefinnande, förståelse för rum, form, läge, riktning - att utveckla sin matematiska förmåga, (ibid s.10).

Definition

I Sverige finns ett flertal olika aktörer vilka arbetar för att utomhuspedagogik ska bli ett normalt inslag i den svenska skolan.

NCU, Nationellt centrum för utomhuspedagogik, bedriver såväl forskning som utbildning i ämnet utomhuspedagogik. De beskriver på sin hemsida hur miljö- och utomhuspedagogiken kan bidra till ett mer upplevelsebaserat lärande i utomhusmiljö, kopplat till skolans alla ämnen och teman. Det är enligt NCU lika viktigt att ha en lärandemiljö utomhus som inomhus.

Regeringen inrättade år 2004 NCFE, Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdom, placerat vid Örebro Universitet. Här beskrivs utomhuspedagogik som ett forsknings- och utbildningsområde vilket är tematiskt och omfattar flera olika ämnen. Platsen för lärande, hälsa och rekreation har enligt NCFE mycket stor betydelse.

På sin hemsida utvecklar de begreppet utomhuspedagogik ytterligare:

Att synliggöra människan och samhället i de lokala och globala kretsloppen är en viktig del av utomhuspedagogiken. Här finns utgångspunkter för praktisk miljölära, estetiska upplevelser, tid för reflektion och en möjlig "lärobok" i alla ämnen.

Nationalencyklopedin (2009) beskriver utomhuspedagogik som pedagogik vilken utgår från platsens betydelse för lärandet.

I rapporten beskrivs såväl utomhuspedagogik, (enligt ovan), som utevistelse eller uteverksamhet. Medan det förstnämnda avser en aktivitet som är planerad, genomförd och utvärderad av en pedagog, syftar de andra två benämningarna på övrig förskoleaktivitet, som förläggs utomhus.

Historik

Utomhuspedagogikens rötter och idétradition kan dateras ända tillbaka till antiken där den grekiske filosofen Aristoteles (384-322 f. Kr) pratade om våra sinnen och erfarenheter som viktiga utgångspunkter vid tillägnandet av nya kunskaper. En annan förgrundsgestalt i sammanhanget är Jan Amos Comenius (1592-1670). Denne tjeckiske pedagog, biskop och författare menade att lärandet helst ska ske i en autentisk miljö, där hela kroppen är med genom att känna, se, lukta och smaka. På så sätt får människan nya kunskaper och erfarenheter, (Szczeplanski 2007, s.16).

Den franske 1700-talsfilosofen Jean Jacques Rousseau (1712-1778) utvecklade Comenius undervisningsprincip och metoder för sinnesträning. Han myntade uttrycket "Tillbaka till naturen" och menade med det att barn inte bara behövde boklig lärdom, utan att fysisk och praktisk uppfostran var minst lika betydelsefull för barns utveckling. Han blev en talesman för kroppens frigörelse, och menade att barn inte endast skulle tillföras kunskap utan tillägna sig den genom egna erfarenheter och iakttagelser, (Grindberg och Langlo Jagtøien 2000, s.12).

Dessa tankar utvecklades och förstärktes av den tyske pedagogen Fröbel (1782-1852). Han utvecklade barnträdgårdarna, vilka sägs vara föregångare till dagens förskolor. I hans filosofi betonades leken och den fysiska aktivitetens betydelse för barns utveckling (Drougge 2002).

John Dewey (1859-1952) var en amerikansk filosof och pedagog som myntade begreppet "learning by doing". I denna aktivitetspedagogik beskrivs hur teori, praktik, reflexion och handling hänger ihop. John Dewey är känd som en frontfigur inom den filosofiska tradition som kallas pragmatism. Denna beskriver att en teoris sanningsvärde ligger i dess praktiska betydelse (Lilla Focus 1977).

Den svenske läkaren och tillika hjärnforskaren David Ingvar (1924-2000) menade att det är nödvändigt för våra hjärncellers tillväxt att vistas utomhus. Där stimuleras vi av ljud, ljus, färger och former som naturen erbjuder. En finlandssvensk läkare vid namn Matti Bergström (f. 1922) belyser att motorisk aktivitet också leder till mental aktivitet. Han påpekar vidare att kunskaper blir mer bestående om hjärnans nervnät stimuleras från olika sinnen, genom rörelse och från hjärnstammen, samtidigt (Granberg 2000, s.28-29).

Motorisk utveckling

De två norska författarna Tora Grindberg och Greta Langlo Jagtøien anser att förskolans pedagoger bör observera barnens motorik samt planera för fysisk aktivitet, såväl inom- som utomhus. De menar att det är förskolans plikt att erbjuda barnen goda möjligheter till fysisk aktivitet, i enlighet med deras stora rörelsebehov. De beskriver vikten av barns positiva förhållande till och god kännedom om den egna kroppens möjligheter till användning, vilket särskilt betonas i leksammanhang (Grindberg & Langlo Jagtøien 2000, s.15-16).

Vidare beskrivs barns fysiska utveckling och när det gäller barns skelett- och muskelutveckling påtalar de barns ständiga behov av att byta ställning och röra på sig. De kan helt enkelt inte sitta stilla långa stunder, utan måste få chansen att röra på sig för att vidareutvecklas. Detta inneboende, fysiologiska behov kan varken kontrolleras med förnuft eller vilja. Det är således av stor vikt att alla vuxna som arbetar med barn, har god kännedom om deras motoriska utveckling (ibid s.23 ff).

Just när barnen är i sex-sjuårsåldern kommer de in i en tillväxtperiod då både armar och ben växer på längden och kroppskontrollen inte riktigt hänger med. Det är nu extra svårt att sitta still och det finns ett stort överskott av motoriska impulser. Rörelserna är ofta stökiga och våldsamma, det är lätt att snubbla över sina egna fötter. Behovet av sträckrörelser är stort. Detta händer ungefär samtidigt med att barnen ska börja i förskoleklassen, vilket borde ställa stora krav på att "undervisningen" i stor utsträckning tar hänsyn till barnens stora rörelsebehov (ibid s.49).

Granberg, (2000), talar i detta sammanhang om grovmotorisk och finmotorisk utveckling. Grovmotorik innebär de stora rörelserna såsom att krypa, rulla, åla, gå, springa, hoppa och klättra. Dessa färdigheter utvecklas först hos barnet. Finmotoriken i sin tur kräver i sin tur små, precisa rörelser och förmåga att kunna styra kroppens små muskler. Att kunna skriva, rita, klippa, sy, lägga pussel och arbeta med små pärlor, kräver både koncentration, uthållighet och tålmod (s.47-48). Vidare, hävdar Granberg att barn utforskar sin omgivning med hela kroppen. Genom att åka i rutschkanan får barnet uppleva det sluttande planet och dessutom träna sin grovmotorik. Barnet experimenterar genom att åka på en mängd olika sätt. Att rulla utför en slänt är en grovmotorisk övning som gärna utförs, och det är en sann utmaning att försöka rulla uppför (ibid s.54).

Social utveckling

Under de tre första levnadsåren är barn som mest receptiva och de använder hela sin kropp för att utforska omvärlden - och i den - sina möjligheter till utveckling. För de yngsta barnen anses det viktigt med upprepningar och igenkännandets trygghet. De behöver återkomma till samma plats och därför kan den egna gårdens gräsmatta vara fullt tillräcklig som utflyktsmål för dem. Där finns hela tiden något nytt att upptäcka och undersöka (Granberg 2000, s.16).

Med kroppsuttryck förmedlar barnet hela sitt känsleregister av glädje, sorg, ilska, hunger, trötthet och tillfredsställelse. Genom att barnet erbjuds att få delta i sammanhang som omfattar rytm, rörelse och musik kan de lära sig att uppfatta sin kropps möjligheter och även begränsningar. En positiv kroppsuppfattning ger goda möjligheter till framtida inlärningsmöjligheter, enligt Granberg (1994). Hon beskriver vidare hur pedagogerna med fördel kan ha samlingar samt sång- och musikstunder förlagda utomhus. Då berikas dessa dessutom av den oförutsägbara och skiftande naturen runtomkring, och inspiration kan med enkelhet hämtas från närmiljön utomhus (Granberg 2000, s.20)

Språk kallas den kommunikation som utförs med tal-, skrift- och kroppsspråk. I samspelet mellan barn och vuxna, kan dessa förmågor utvecklas på ett för barnet gynnsamt sätt. Stor vikt bör läggas vid all sorts kommunikation och pedagoger bör vara medvetande om att barn snarare lyssnar på hur ett meddelande framförs, än själva innebörden i det. Författaren betonar vikten av mental, intellektuell och verbal stimulans, redan för de yngsta barnen. Små barn lär genom egen fysisk aktivitet och imiterar både barn och vuxna i sin närhet. Varje enskilt barns möte med en pedagog har stor betydelse för dess totala utveckling. Barnet påverkas av hur det bemöts och lär sig att utveckla relationer till sin omvärld. En god pedagog sägs vara ledsagare, följeslagare samt medforskare, menar Granberg (ibid s.48, ff).

Kognitiv utveckling

Enligt Granberg (2000) främjas utvecklingen inom både praktiska och teoretiska områden under utevistelsen. Att utomhus laborera med det naturen har att erbjuda i fråga om material, innebär att barnen automatiskt ägnar sig åt skapande, bild, geologi, zoologi samt miljö- och kretsloppsarbete. Som exempel kan nämnas vattenlek av olika slag samt studier av insekter och andra djur i sin rätta miljö. Att sortera, samla, räkna, jämföra stenar, pinnar eller löv, blir automatiskt träning i matematiska färdigheter. Att få uppleva detta med alla sina sinnen, möjliggör ett verkligt bevästande av kunskap och intryck (s.29 ff).

Dagens forskare har tillgång till modern teknik som möjliggör avancerade mätmetoder för att utforska småbarns reaktioner och intentioner i olika sammanhang. Härigenom påvisas att även mycket små barn både kan och förstår mycket mer än vad vi tidigare trott. De har stora sociala, emotionella och intellektuella kvalifikationer. Modern forskning har tydliggjort barns avsikter och egna, inre krafter till utveckling (ibid s.45).

För att lära sig en ny motorisk färdighet, krävs ett visst kognitivt förarbete. Man fokuserar helt på den nya färdighet man ska utöva och då den är ordentligt inlärd, automatiseras rörelsen och kognitiva resurser frigörs, (Grindberg och Langlo Jagtøien, 2000, s.59).

Koncentration och motivation anges som viktiga ingredienser för barns färdighetsutveckling. Barn behöver lugn och gott om tid för att fullständigt kunna rikta sin uppmärksamhet mot en viss övning. Målet är att barnet så småningom ska kunna automatisera sina rörelser för att kunna göra mer än en sak i taget - att gå och samtidigt tala - till exempel. Beträffande motivation sägs barnet ha en inneboende strävan att kommunicera, lära sig och utvecklas. Detta avser både motorisk och kognitiv utveckling. Lek, musik och rörelse upplevs oftast som positivt vilket borde medföra att vi i större utsträckning använder oss av detta, vid mer skolinriktad inläring. Då förstärks viljan och längtan att lära, ytterligare (Sandborgh och Stening-Furén, 1983, s.15 ff).

Hälsa

Anders Szczepanski (2005) är verksam inom sektorn för Miljö- Utomhuspedagogik vid Linköpings universitet. Han betonar att kunskap om varför barn ska röra sig och vistas utomhus kan anses så väl underbyggd, att det inte finns någon anledning att vara inne och sitta stilla. Trots detta kan det inom vissa arbetslag råda oenighet om vitsen med utomhusverksamhet, enligt Szczepanski. Han menar att förskolan har en tradition att vara utomhus, men att det inte är synonymt med utomhuspedagogik. Han pekar på en mängd fördelar med att se naturen som sitt klassrum - inte minst med tanke på hälsa, Hållbar utveckling och kretsloppstänkande (s.88).

Det finns gott om forskning som påvisar naturens läkande och positiva effekt på både stress och koncentrationssvårigheter. Ur ett hälsoperspektiv finns det bara fördelar med att jobba utomhus med barnen. Szczepanski menar att barn blir piggare, gladare, lugnare och dessutom mindre konfliktbenägen, ute i det fria. Det finns vissa pedagoger som uttrycker rädsla för att barnen skadar sig eller rentav kommer bort under utevistelsen, men i de fallen skulle lämplig utbildning kunna överbygga detta (ibid s. 93).

Det svenska samhället kan sägas vara ganska stressfyllt, för både barn och vuxna. Fysisk aktivitet i samband med utevistelsen kan ge positiva effekter på hälsan. Det känns naturligt och bra att kunna erbjuda utomhuspedagogik som ett friskt alternativ. Varje barn ska bli bemött som en hel individ och erbjudas möjligheter till utveckling och lärande på många olika vis. För barn som har svårt att sitta still eller har svårt i samspelet med kamrater erbjuder uterummet fantastiska möjligheter. Utomhus värderas, aktiveras och används inte bara de verbala färdigheterna utan även de rent fysiska. Fysisk aktivitet kan sägas minska stress, ha en positiv inverkan på immunförsvaret samt förbättra barnets kommunikations- och problemlösningsförmåga (Nina Nelson, 2007, s. 114-115).

I förskolan talas det om inkludering och anpassningar så att alla elever ska kunna ta del av verksamheten och bli bemötta utifrån sina specifika möjligheter till utveckling och lärande. Friluftsliv kan beskrivas som en arbetsform i vilken det går att finna många olika former för samverkan. Olika åldersgrupper kan arbeta inom olika ämnen och med personal från olika yrkeskategorier. Här finns också goda möjligheter för barn med olika typer av funktionshinder att aktivt kunna delta, utifrån sin egen förmåga (Eskilsson, Magnusson och Carlquist, 1981, s.10-11).

Lek och utemiljö

Leken är barnens främsta sysselsättning och viktigaste kunskapskälla. Med fantasins hjälp, bearbetar barnen verkligheten så att den blir begriplig för dem. För mer än 2000 år sedan sa den grekiske filosofen Platon att leken skulle dominera allt lärande och Rousseau (1712-78) menade att all undervisning borde grundas på lek. I deras fotspår har detta synsätt utvecklats och påverkat många forskare och pedagoger i modern tid. Barns lek sker dels på eget initiativ och dels genom lek som anordnas av pedagogerna (Granberg 2000, s.58).

Barn behöver olika sorters lek, både lugn och stillasittande, men även vildare lekar med stor fysisk utlevelse. Förskolan bör ge tid och utrymme för mer vilda, kaosbetonade och utrymmeskrävande lekar där de stora, grovmotoriska färdigheterna får chansen att tränas och utvecklas. Till detta behövs en stor, tålig plats och därför kan utemiljön sägas vara en bra plats för denna verksamhet. Förskolan ansvarar för barnen under en stor del av dagen och man kan även säga den bästa tiden på dagen, då dagsljuset bidrar med goda förutsättningar till vistelse utomhus. Kroppens möjligheter och barnets förmåga att utnyttja dessa har stor betydelse för barnets förmåga till lek och interaktion med andra barn. Bristande kroppsmedvetenhet kan bidra till att begränsa barnets lekmöjligheter (Grindberg och Langlo Jagtøien, 2000, s.80). I barnets vardag anses det viktigt att fungera bra fysiskt, för att utgöra en attraktiv lekkamrat. Genom att vara delaktig i leken tränas såväl motoriska som sociala, emotionella och kognitiva färdigheter. Att inte få vara med i leken kan innebära en allvarlig riskfaktor när det gäller denna utveckling (ibid s.83).

Birgitta Knutsdotter Olofsson (1992) beskriver att många barn börjar på förskolan redan i tidig ålder och att det därför kan anses viktigt att personalen leker med barnen. Förr i tiden fick barnen detta behov tillgodosett genom föräldrar samt äldre släktingar, men samhället har förändrats och en stor del av de vuxna arbetar utanför hemmet. Knutsdotter Olofsson anser det vara viktigare att barnen lär sig att leka, än att bli torra och äta själva. Hon menar att det sistnämnda lär man sig så småningom, men att leka går inte av sig själv. Hennes erfarenhet är den att barn som fått leka och utveckla sin lek, bättre klarar livets krångligheter och påfrestningar. Leken är ett sätt att bygga upp självförtroendet på (s.36). Hon betonar det viktiga i att barnen tillåts att leka ostört och utan ständiga avbrott. Okänsliga vuxna ordnar aktiviteter och tycks anse att det är viktigare än att ge stöd och uppmuntran i barnens egen skapande lek (s.47).

Lek börjar med utforskning av barnets omvärld, med hjälp av att lukta, smaka och känna på omgivningen. I samspel med vuxna får föremålen namn, verbal kommunikation tar fart och så småningom kan barnet reflektera över sina egna erfarenheter, samt även förstå olika sammanhang. I leken utspelar sig dramatiska händelser vilka kan vara bearbetningar av något som tidigare skett, men också händelser som barnet kanske vill ska hända. I leken finns oändliga möjligheter till att utvecklas kognitivt, känslomässigt, socialt och fysiskt. Barnet försöker ständigt utveckla och utmana sig själv till att göra nya erövringar och erfarenheter: att använda bildäcksgungan, klippa med sax runt en cirkel eller kanske rita ett hus. I leken vågar barnen prova nya saker (Glover 1999, s.8-9).

Förskolans lekplatser

I förskolans läroplan, Lpfö 98, (rev.2010) står följande att läsa:

Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten ska ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus, (s.7).

Här finns inte specifikt angivet om läroplanens *utomhus* syftar på den egna förskolans lekplats eller en plats ute i naturen. Läroplanen lyfter barns lek och lärande utomhus, och denna undersökning är förlagd på den egna förskolans lekplatser.

På Konsumentverkets hemsida, i Boverkets folder, (2008), finns information kring förskolans lekplatser att hämta. Här talas om EU-standard och regler för uppförandet av nya lekplatser. 1 januari 1999 (rev. 2008), började de gemensamma europastandarderna för lekredskap att gälla. I dessa standarder finns det angivet om minimikrav för säkerhet, gällande leksaker och lekredskap. Dessa används vid bedömning om en produkt anses säker enligt kraven i PBL (Plan- och bygglagen) och PSL (Produktsäkerhetslagen). Det är fastighetsägaren som är ansvarig för att lekplatsens egenskaper upprätthålls. Utrustningens säkerhet ska garanteras, oavsett tillverkningsår, enligt Konsumentverket.

På angiven hemsida, under "Lekplatser", skriver Konsumentverket att det är viktigt att en lekplats inte tillåts förfalla. De rekommenderar personal att genast rapportera till ansvarig fastighetsägare, istället för att själv försöka laga något trasigt lekredskap. Gällande regler för lekplatsens utformning finns att läsa i Boverkets folder. SKL, (Sveriges Kommuner och Landsting), har dessutom tagit fram en handbok, "Säkra lekplatsen", som ger vägledning vid utformandet av lekplatser.

Vad innebär egentligen en god lekmiljö för barnen? Bland pedagoger finns en mängd olika uppfattningar om detta. En god lekmiljö kräver att pedagogerna förstår och har kunskap om barns utveckling samt barns behov av motoriska utmaningar, (Langlo Jagtøien, m fl, 2002, s.231-232).

Granberg (2000) anser att utemiljön måste motsvara barns behov av allsidig motorisk övning. Vidare bör den locka till utforskande lek och träning. Miljön ska planeras med tanke på säkerhet och ostördhet. På lekplatsen ska finnas möjlighet för vilda springlekar och cykelfärder, samtidigt som de yngsta barnen ska ha möjlighet att tulta runt och utforska sin omvärld. Vidare skriver hon att terrängen bör ha ett varierande utseende och det ska finnas fasta lekredskap som kan stimulera barnens motorik. Hon menar också att det är viktigt att komplettera och möblera i utemiljön - att ständigt skapa nya källor till spänning, forskning och utveckling, (s.14-15).

Utomhusleken kräver mycket material, stora ytor och många barn, skriver Mårtensson (2009). Som miljöpsykolog intresserar hon sig för utevistelsens betydelse för barn. Med hjälp av planering och design kan lekplatser utvecklas för att ytterligare främja hälsa och rekreation, anser hon vidare. I sin forskning har hon använt sig av videoobservationer av barns lek på olika förskolegårdar. Mårtensson beskriver att det är viktigt med en stor gård, träd, buskar, kuperad terräng och lekredskap, väl integrerade med varandra för att gynna den rörliga leken. Om ovanstående uppfylls kan en plats sägas ha god lekpotential och författaren ser leken som

ett dynamiskt flöde, där omgivningen leker med barnen såväl som tvärtom. Snabba tempoväxlingar är ett kännetecken för utomhuslek som kan sägas ha rekreativ potential, enligt Mårtensson, (s.163-ff).

Utemiljön är ett försummat område, menar Arne Trageton, (1996). Han har i sin undersökning kommit fram till att förskolans utelek ofta är illa planerad och snarare utgör andningspauser än pedagogisk verksamhet. Ett fåtal vuxna "vaktar" barnen, medan övrig personal har möten, planeringstid eller rast, fortsätter han. Han har funnit att uteleken domineras av grovmotoriska aktiviteter. För många barn innebär uteleken ett planlöst springande snarare än sammanhängande, skapande lek, enligt Trageton. På de förskolor som ingick i hans undersökning bestod barnens lekmöjligheter mest av sandlådor och cyklar. Han noterade att sand var det enda formbara material som fanns att tillgå utomhus. Forskningen visar att fasta lekredskap såsom klätterställning, båt eller häst har ett lågt funktionsvärde och sällan används av barnen. För att främja barnens fantasi och utveckla deras rollekar rekommenderar han förskolor att köpa löst material, (bildäck, plankor, stockar osv), till barnens konstruktionslek (s.119-ff).

Teoretisk ram

I undersökningen har vi valt Lev Vygotskys teori om barns utveckling och lärande som utgångspunkt. Där beskrivs barns lärande genom lek, kreativitet, fantasi, interaktion och samspel vara av stor betydelse. I leken får barnen kunskap av olika upplevelser och erfarenheter, vilket resulterar i att fantasi och kreativitet ökar. Genom att förskolan erbjuder daglig utelek kan barnen ytterligare få ta del av en varierad lärmiljö.

Enligt Svensson (2009) representerar Vygotsky den sociokulturella teorin. Inom den poängterar han att det sociala samspelet mellan barnen är det som är viktigast för deras kognitiva utveckling. I hans teorier markeras också hur viktig den sociala miljön är för barnets psykiska utveckling. Han påpekar dessutom vikten av en stimulerande miljö, där barnet kan ta del av dess utmaningar (s.30).

Arnér (2009) beskriver ett viktigt centralt begrepp i Vygotskys teorier som kallas *den proximala utvecklingszonen*. Denna zon beskriver ett utrymme mellan två nivåer. Den undre nivån är det barnet redan har nått och den övre är den nivå barnet är på väg emot. För att barnets utvecklingsprocess skall fortskrida krävs ett bra samspel mellan pedagogens utmanande och stödjande vägledning och barnets egen drivkraft. Den stora insats som den vuxne står för i inledningen bör gradvis minska så att barnets egen insats blir större. Vygotsky anser att redan från start, då barnet är en liten varelse, ska det uppfattas som en social människa. Grunden för människans utveckling är barnets samspel med andra (s.34).

Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) redogör för sin teori om utvecklingspedagogik, vilken vi också valt att använda i vår studie. Denna teori kan beskrivas som en pedagogik där det lekande lärande barnet, leker och lär samtidigt. Läroplan och barn ses här som lika viktiga. Inom utvecklingspedagogiken finns två viktiga begrepp: lärandets objekt och lärandets akt. Dessa begrepp delas inte utan de hör ihop med varandra. Begreppet lärandets objekt kan beskrivas som det föremål, eller det specifika kunnande som barnet riktar sin uppmärksamhet emot och det som barnet lär sig något om. Begreppet lärandets akt skildras här som barnens lek. I denna förskolepedagogiks arbetssätt utgår pedagogerna alltid ifrån barnens egna erfarenheter, vad de erfar samt upplever i sin omvärld. Det är pedagogerna som bekräftar och utmanar barnets upplevelser. På förskolan sker detta i den dagliga lärmiljön. Grunden och målet i denna pedagogik är vad barnet lär sig, erfar och vad barnet upplever (s.52).

Barns lärande bygger på kreativitet och inlevelseförmåga där genus, klass, och kulturell tillhörighet inte har någon betydelse. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson framhäver vikten av det lärande och kompetenta barnet, där en tidig lärandeprocess spelar stor roll. Utgångsläget ligger kring lärandet i förskolan. I denna miljö där barnet interagerar med andra barn, finns lärandet nära. Här spelar pedagogen en stor roll och blir mycket viktig för att leda barnet framåt i dess enskilda utveckling. Pedagogens arbetsuppgift är att få barnets uppmärksamhet mot ett visst innehåll (s.202).

Utgångspunkten för denna pedagogik finns i forskning med fokus på det enskilda barnets utveckling och lärande. Den omkringliggande miljön tillmäts också stor betydelse. Barns lärande och utveckling ser olika ut beroende på barnets ålder, kön, dess förutsättningar och den kulturella, sociala miljön. Därför är det viktigt att de vuxna tar sitt ansvar och ser till barnets behov, utveckling och lärande. Pedagogen behöver ha en syn på barnet som

kompetent i utveckling och lärande, där barnets lek ingår och där samspelet mellan andra barn och vuxna fungerar (s.56).

Genom att stödja oss på denna utvecklingspedagogiska teori där barns lärande är i fokus hela tiden, där pedagogerna hjälper till att bekräfta, inspirera och utveckla barnen i deras vardag på förskolan, kan denna teori hjälpa oss i undersökningen.

Metod

I studien har vi valt att använda kvalitativ forskningsmetod med etnografi som utgångspunkt. Denna metod valdes därför att den är lämplig i undersökningen och relaterar till syftet. Metoden innebär att fokusera på att studera sociala processer. Där beskrivs människors liv, händelser och processer vilka utspelar sig i deras sociala vardag.¹

Enligt Thurén (2007) kan forskaren tolka människors personlighet och deras handlingar. Det gäller att försöka sätta sig in i hur andra människor tänker och känner för att få en klarare bild av verkligheten. De tolkningar forskaren gör behöver sättas in i ett sammanhang för att kunna förstås och tolkas på rätt sätt. Tolkningen inom etnografin är osäker på grund av att den påverkas av värderingar och förförståelse som forskaren har och i vilket sammanhang det sker (s.103). Genom att använda fantasi och kreativitet kan forskaren komma på nya hypoteser, teorier och idéer. Valet av metod påverkas genom att värderingarna är olika, vilket gör att det är svårt att vara neutral i studien. För att inte förförståelsen skall påverka resultatet är det viktigt att ha en förförståelse för det som upplevs, ses, hörs och det forskaren tycker innan studien börjar. Forskaren bör försöka vara objektiv i sin undersökning. Resultatet får inte påverkas så att det blir det resultat som önskas (s.54).

Ordet etnografi har två betydelser: studie av folk (etno) och den avslutade texten (grafi). Etnografin kan beskrivas utifrån tre olika nivåer. Dessa är: offentlig nivå, pragmatisk nivå, och kulturell nivå. Tyngdpunkten i en etnografisk studie ligger på den kulturella nivån. Här beskriver forskaren hur det verkliga livet ser ut för barn, lärare och skolledare. Inom etnografin är det vanligt att utföra fallstudier av enskilda enheter. Oftast har dessa två syften. Dels riktas uppmärksamheten mot en viss grupp, dess medlemmar och vad som sägs/görs inom gruppen. Dessutom utforskas gruppmedlemmarnas interaktion med varandra (Dovemark 2007, s.135).

I studien är etnografin utgångsläget och i den försöker vi att sätta oss in i barnens situation, då de vistas i sin utemiljö på förskolan. I undersökningen förtydligas barnens liv på den största lekplatsen. Vårt område kommer att belysas inom den kulturella nivån där det faktiska livet i barns sociala värld kan beskådas. Genom observationer och intervjuer med barnen kan vi ta reda på vad som händer på lekplatsen. För att komma nära dessa barn behövs det närhet och lyhördhet. I forskningsprocessen behöver forskaren få tillträde till det s.k. "fältet". Detta innebär skapande av ett förtroende samt att ha en öppen dialog med barnen och pedagogerna (Dovemark 2007, s.136). Inom etnografin skall forskaren sträva efter att utveckla ett reflexivt förhållningssätt. Detta betyder att den som undersöker själv måste ta reda på varför och hur hon/han reagerar eller känner vid dessa olika tillfällen. Forskaren måste vara medveten om att alla i studiens ingående val, har betydelse för forskningsresultaten.

När forskaren observerar kan han/hon välja på fyra olika observationsroller. Dessa är: fullständig deltagare, deltagare - observatör, observatör - deltagare och fullständig observatör.

---

¹ Föreläsning Ylva Odenbring 2011-06-07, Högskolan i Borås

Den egna rollen som forskare har varit att fungera som deltagare - observatör där vi har varit verksamma i förskolans aktiviteter och samtidigt samlat in data.

Genom att göra en kvalitativ undersökning, där det viktiga är att se och beskriva i detalj vad barnen gör på våra lekplatser, skildras de händelser, förändringar och avvikelser som utspelar sig. Med hjälp av kvalitativ metod kan forskaren få en klarare uppfattning och mer detaljrik beskrivning av det som sker. Genom att studera barnens vardag - hur den ser ut och förhåller sig i olika situationer, kan en djupgående kunskap om barnens livsvärld fås.

Urval

Studien skedde på en förskola i Västra Götalands län. Vi har valt att utomhus observera och intervjua förskolans äldsta barn, 5-åringarna. Gruppen består av fyra flickor och åtta pojkar. Barnen kommer ifrån två förskoleavdelningar på samma förskola. Denna åldersgrupp är lämplig som urval eftersom barnen kan prata och de är lätta att förstå. Dessutom har de lång erfarenhet av den dagliga verksamheten på förskolan, samt kunskap om den miljö de befinner sig i. Barngruppen är känd av oss sedan tidigare.

Etik

I en vetenskaplig studie anses god etik vara centralt. Med god etik menas att följa sunt förnuft samt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002). Där beskrivs fyra huvudkrav på forskning:

Informationskravet: Deltagarna i studien informerades om vilka vi är samt att vi studerar på Borås högskola. Vi har även att delgivit informanterna uppgiftens syfte.

Samtyckeskravet: Deltagarnas rätt att själva bestämma över sin medverkan eller inte. För barn under 15 år krävs föräldrars samtycke. Vi har informerat om möjligheten för deltagarna att när som helst avbryta sin medverkan om de så önskar. Innan vår undersökning började lämnades ett missivbrev ut till 5-åringarnas föräldrar på avdelningarna (bilaga 1). I brevet fick föräldrarna information kring syftet med denna studie. De kunde ge sitt godkännande om barnet fick observeras och intervjuas eller inte. Vi lämnade ut 12 stycken brev och fick tacksamt ta emot 12 stycken positivt ifyllda brev, vilket representerade vårt urval.

Konfidentialitetskravet: I studiens resultat används fingerade namn för att dölja deltagarnas samt förskolans identiteter. Studien och allt tillhörande material har förvarats utom räckhåll för obehöriga.

Nyttjandekravet: Insamlade fakta får endast användas för avsett forskningsändamål. Vi kommer att erbjuda intresserade pedagoger och föräldrar att ta del av undersökningen då den färdigställts. Vi har också markerat att ingenting muntligt kommer att föras vidare.

För att få till stånd ett gott forskningsresultat är det viktigt att skapa ett gott samarbete med samtliga inblandade i undersökningen. Den egna personligheten samt kön, ålder och etisk

bakgrund spelar stor roll i bemötandet av deltagarna. I en kvalitativ studie av detta slag blir forskaren en del av den sociala vardagen som studeras. Detta ställer krav på båda parter öppenhet och ömsesidigt förtroende².

Observation

Ordet observation betyder att forskaren iakttar eller undersöker. När forskaren observerar innebär det att han/hon studerar och har sitt fokus på de händelser och företeelser som förekommer. Undersökaren måste vara nära barnen och ha ögonen öppna för det som sker runt omkring. Till undersökarens hjälp har han/hon sina sinnen som uppmärksammar det som sker i dess närhet (Løkken och Søbstad 1995, s.36). Genom att skriva ner det som observeras kan forskaren därefter tolka och reflektera över det insamlade materialet. Det som forskaren kan uppmärksamma och som kan vara en vägledning i observationerna är upprepningar, förändringar, storlek, färger och konturer samt intensitet (s.40). Det som kan påverka tolkningarna av resultatet kan vara egna värderingar, attityder, känslor, behov samt tidigare erfarenheter (s.41).

I en kvalitativ undersökning försöker forskaren få en fullständig uppfattning om hans/hennes inblick i det som händer. Här studeras enskilda delar eller olika infallsvinklar av händelsen. I denna metod studeras samspel och interaktion mellan barnen samt mellan barn och vuxna. Forskaren försöker beskriva vilken utveckling som finns för att kunna få en djupgående uppfattning av observationerna (ibid s.29).

Olika observationsmetoder

De vanligaste formerna av observationsmetoder i förskolan är loggbok samt löpande protokoll. I loggboken finns utförda, antecknade och tillfälliga observationer. Loggboken innehåller en lista på olika händelser, vilka beskriver det som skett under en viss tid (Løkken och Søbstad 1995, s.52). Med hjälp av loggboken kan forskaren också avläsa hur ofta samband och mönster inträffar. Kihlström (2007) menar att genom att skriva rent de anteckningar som observatören har gjort i en loggbok, kan denne lättare få en överblick över de olika händelser som undersökts.

Löpande protokoll innehåller korta observationsperioder. Här fungerar observatören som en iakttagare med papper och penna i handen. Han/hon skriver ner det som händer (Løkken & Søbstad 1995, s.51).

Genomförande av observationer

Flera observationer genomfördes vid ett tillfälle i veckan under fyra veckors tid. Detta skedde på olika dagar så att alla 5-åringar hade större möjlighet att vara med. Eftersom vi var två stycken som samtidigt observerade barnen, valde vi att göra dessa observationer på den

---

² Föreläsning Ylva Odenbring 2011-06-07, Högskolan i Borås

största lekplatsen. Observationerna utfördes på förmiddagen då de flesta barnen var närvarande, och dessa varade oftast i 15 minuter. Vi placerade oss vid olika lekrområden och observerade en sak i taget. De lekrområden som observerades var leken vid gungorna, båten, berget, cykelslingan, sandlådan och rutschkanan. Det som studerades var hur barnen lekte på lekplatsen, vad de gjorde och vad de lekte med. Vi fokuserade också på barnens samspel samt försökte undersöka om de verkade nöjda med material och miljön runt lekplatsen. Som observatörer ville vi se om det fanns olika mönster i barnens lek och om de verkade vara tillfredsställda med det som lekplatsen erbjuder.

Förutsättningarna under observationerna var att anteckna så mycket som möjligt av det som inträffade runt barnen under denna tidsperiod. Med hjälp av dessa observationsmetoder har anteckningarna och händelserna bearbetats.

Intervju

Intervjuer och observationer är viktiga redskap för pedagoger som arbetar i förskolan. För att komma barn nära och för att kunna ta reda på hur barn tänker, känner och vad de önskar, kan pedagogen med hjälp av intervjuer få fram fakta. Detta kan vara till hjälp i den pedagogiska planeringen på avdelningen. I en kvalitativ intervju har forskaren en bestämd inriktning och ser till att diskussionen håller sig inom ämnet. Viktigt att tänka på är att inte bestämma över intervjun eller att ställa ledande frågor. Det är viktigt att fundera över sin egen förståelse innan intervjun genomförs. Vid intervjutillfället ställer forskaren öppna frågor, dvs frågor som inte har ett givet svar, utan grundas på den intervjuades erfarenheter och upplevelser. När intervjun genomförs kan det vara lämpligt att använda sig av en bandspelare där respondentens svar och dina egna frågor spelas in. Då finns också möjligheten till att gå tillbaka och lyssna på svaren och frågorna. Vid genomförandet av intervjun ska intervjuaren tänka på att hitta en lugn och avskild plats utan något störande moment. Det kan vara bra att ha papper och penna i beredskap för att även kunna anteckna. Det är viktigt att ha tillräckligt med tid för samtalen så inte svaren påskyndas eller att intervjuaren inte hinner lyssna uppmärksam, (Kihlström 2007, s.51).

Genomförande av intervjuer

Genom att använda oss av kvalitativa intervjuer hoppades vi få svar på syftet och frågorna. För att kunna få reda på vilka barns tankar, känslor och önskningar är, behöver forskaren också ställa frågor till barnen. Observationer anses då inte vara ett tillräckligt hjälpmedel (Løkken och Søbstad 1995, s.94). När forskaren vill ta reda på vad och hur barn tänker måste barnen hamna i ett sådant läge där de själva måste få tänka (Doverborg och Pramling Samuelsson 2000 s.17). Genomförandet av intervjuer med barn kan vara ett hjälpmedel för arbetslagets pedagogiska utveckling. Genom att utföra barnintervjuer kan barnens livsvärld ännu tydligare uppfattas. Som pedagog finns det många möjligheter och tillfällen att synliggöra barns tankar och funderingar. Det gäller att tillvarata de tillfällen som ges (s.8).

Intervjuerna utfördes under tre veckors tid, två gånger i veckan. Dessa genomfördes utomhus, i direkt anslutning till uteleken, på den största lekplatsen. Inför intervjuerna gjordes flera provintervjuer för att se om frågorna var väsentliga för syftet (bilaga 2). Till hjälp användes anteckningsblock samt papper och penna. Genom att hitta en lugn och avskild plats ute, hade

barnen gott om tid att svara på våra frågor. Under samtalen med barnen försökte vi undvika ledande frågor. Det kändes viktigt att få komma barnen nära samt att få ta del av deras tankar och åsikter. Vi ansträngde oss, lyssnade noga på barnens svar och lät svaret styra valet av nästkommande fråga. Att ha gott om tid med varje barn kändes mycket viktigt. Enligt Løkken och Søbstad (1995) känner barnet ett visst förtroende för en vuxen som tar sig tid. Efter genomförda intervjuer gick vi igenom våra samtal med barnen och analyserade det insamlade materialet (s.94).

Validitet och Reliabilitet

Validitet

Thurén (2007) förklarar begreppet validitet som att forskaren har undersökt det som var syftet från början, utan sidospår.

När en forskningsstudie genomförs måste den beskriva hur och på vilket sätt validiteten och reliabiliteten påverkar studien. Ordet validitet betyder giltighet. Forskaren studerar det som är avsett att undersökas och verktygen som forskaren använder sig av, är utprovade i den förberedda undersökningen (Kihlström 2007, s 231). När en kvalitativ studie görs är kommunikerbarheten mycket viktig. Den som läser studien ska begripa vad som är skrivet. Det handlar om att läsaren ska förstå studiens resultat. När vi redovisar resultatet i undersökningen kommer vi att försöka göra detta på ett tydligt sätt. Forskaren har sitt ansvar i att vara tydlig med hur genomförandet av observationerna, intervjuerna och analysen har gjorts. Om forskaren triangulerar - använder sig av flera tekniker eller redskap, blir validiteten i studien ännu bättre. Genom att vi använt oss av flera tekniker såsom observationer och intervjuer i denna forskningsstudie, kan vårt resultat bli ännu mera giltigt.

Reliabilitet

Ett forskningsområde skall hela tiden gå att kontrollera för personer som står utanför. Allt material skall dokumenteras och bevaras för att styrka trovärdigheten i forskningen (Dovemark 2007, s.151). Enligt Kihlström (2007) handlar reliabiliteten om hur trovärdig eller tillförlitlig studien är. Enligt Thurén (2007) är reliabilitet en avgörande faktor för pålitliga forskningsresultat. Reliabilitet innebär att forskaren genomfört studien på ett korrekt sätt, där resultatets trovärdighet inte kan ifrågasättas.

Till följd av att vi tolkar, förstår och uppfattar saker olika, var vi två som var med vid observationer samt intervjuer. På så sätt var det lättare att förstå barnens agerande och svar. Med detta förfaringssätt, ökade studiens reliabilitet (Løkken och Søbstad 1995, s.15).

Analys/bearbetning

Efter genomförda observationer och intervjuer valde vi att fortlöpande transkribera våra anteckningar. Detta gjordes i direkt anslutning till genomförandet, för att inte mista någon information. Texterna renskrevs i datorn och skrevs ut i pappersform. Analysarbetet

underlättades genom att tydligt se texten, samt att kunna markera med olika färgpennor för att se samband och mönster. I kapitlet om analysarbete påpekar Malmqvist (2007, s.125) vikten av en tydlig överblick av det insamlade materialet. Detta var ett mycket bra arbetssätt för oss, då vi var två skribenter och hade många observationer samt intervjuer att analysera. Därefter grupperade vi materialet under lämpliga rubriker, för att på detta vis sammanföra det vi sett och hört. Rubrikerna skapades med hänsyn tagen till vårt syfte, att undersöka vad barnen faktiskt gjorde samt berättade vad de gjorde, på sin lekplats.

Resultat

Resultatet baseras på observationer och som en fördjupning av dessa, valde vi dessutom att ställa fem intervjufrågor, till de äldsta barnen. Observationerna skedde på den största lekplatsen och de informella intervjuerna utfördes i direkt anslutning till leken utomhus. Genom att ta fasta på barnens lek och rörelse som observerades under uteleken, samt ställa frågor till barnen, tillhandahölls ett tillräckligt omfångsrikt material, för att kunna skriva ett resultat.

Resultatet består av fyra olika delar, varav den första delen ger en presentation av undersökningens utgångsläge, förskolegården och barngruppen som vistas där. Här får läsaren också ta del av barngruppens olika former av lek. Andra och tredje delen berättar om barnens användning av fasta och lösa lekredskap på förskolegården. I fjärde och sista delen får läsaren ta del av barnens resonemang kring förskolegården. I detta avsnitt presenteras också deras önskemål kring utvecklandet av den lilla lekplatsen.

Förskolegården och barngruppen

På förskolans stora lekplats är oftast två avdelningar ute och leker samtidigt. Detta innebär att 25-30 barn i åldrarna 1-5 år samsas om utrymme och leksaker.

Gården erbjuder omväxlande terräng med nivåskillnader, ett litet berg att klättra på eller åka pulka utför, gräsyta samt en stenlagd liten cykelslinga. På gården finns också träd som säsongsvist berikar barnens lek med kottar, löv, ekollon, rönnbär, vide och slånbar. Träden erbjuder också möjligheter till klättring och de förvandlas ofta till rymdskepp, båtar eller robotar. De äldsta barnen springer snabbt kors och tvärs över hela gården. Berget verkar för dessa barn enkelt att springa uppför, medan det kan innebära en hel del envis träning för de små barnen, innan de lyckas ta sig upp.

Det finns gräsytor och stundtals plockas det fram ett fotbollsmål. Men fotbollsplanen tycks inte vara tillräckligt stor. Bollen hamnar oftast i taggbuskarna utanför staketet och det går inte alltid att få tag på den. Den stora sandlådan är nedgrävd så det finns inga besvärande kanter att snubbla över, när barnen snabbt vill springa eller cykla tvärs över gården. I borte hörnet av lekplatsen står ett leksaksförråd och ett trädgårdsskjul. Bakom eller emellan dessa två fristående små hus, finns möjligheter för barnen att leka i avskildhet. Det går fint att gömma sig här, när man leker kurragömma eller tjuv och polis.

Samtliga barn, förutom en pojke, tycks glada och positiva då det är dags att gå ut. De förefaller att vara grovmotoriskt skickliga och verkar kunna leka självständigt tillsammans, i grupper om två till tre barn.

I följande avsnitt beskrivs barnens sociala samspel, status - popularitet, syskon och barnens gemensamma lek.

Socialt samspel

Samspelet och val av lek tycks i stor utsträckning påverkas av vädret och vilka barn som är närvarande den dagen. I intervjuerna tillfrågades barnen om de tycker om att vara ute. De svarade samstämmigt och i mestadels positiva ordalag:

Mmm, hur mycket som helst! Ja, mycket ute - vill vara ute hela tiden. Ja, jag vill vara ute mer. Mmm, bra att vara mycket ute. Ja, men det kan vara kallt.

Ovanstående svar är exempel på vad elva av de tolv tillfrågade barnen tyckte om att vara utomhus. Av svaren att döma, verkar de flesta av barnen tycka mycket om att vara ute, precis som observationerna utvisat. En pojke svarade att han bara tycker om att vara ute på sommaren. Kanske menade han att han egentligen var less på sin lekplats, för han pratade mycket om att det var bättre på en annan gård, som han fått vara på ibland. En annan pojke sa, att han ibland tycker att det är kallt att vara ute.

Barnen kan med snabba steg förflytta sig tvärs över hela gården på kort tid. Pedagogerna tycks ha för avsikt att sprida ut sig över hela förskolegården, och det ser ut som om de försöker att ha uppsikt över samtliga barn. Men ibland syns barnen inte till och då kan de ha hittat sin lekmiljö bakom förrådet, vilket följande episod berättar om:

Två stycken treåriga flickor leker bakom förrådet. De gör kletig lera med jord och vatten i hinkar. De använder skedar och rör runt med. En tredje flicka ser nyfiket på. Hon står länge och sukter tills hon äntligen vågar fråga om hon får vara med. Men de två flickorna har fullt upp i sin lek och behöver ingen mer kompis. De svarar henne att hon inte får plats och att det inte finns några fler skedar. Den tredje flickan ser besviken ut och lomar därifrån. En pedagog uppmärksammar henne och undrar vad som hänt. Tillsammans går de in i förrådet och finner en spade och en hink till henne också. Så går de bakom förrådet för att se om hon nu kan få vara med i leken. Flickorna förefaller svärflirtade men så småningom får hon lov att vara med. Men hon ombeds att hålla sig vid sidan av de andra.

Det verkar som om det ibland kan vara svårt för ett barn att komma in i andra barns lek. Här försökte pedagogen att uppmuntra flickan, så att hon skulle våga fråga en gång till.

Status - popularitet

I denna grupp barn verkar det vara en pojke som förefaller mycket populär att leka med och han tycks vara en tongivande och dominant ledarperson. Han och en annan pojke ser ut att vara ett starkt och nästan ointagligt par, när det gäller leken. Om båda dessa pojkar är på plats verkar de inte ha något behov av att fråga efter något annat barn, utan leker enbart med varandra. Andra barn, i synnerhet vissa pojkar, verkar väldigt gärna vilja vara med i deras lek, men då ser det ut som om de får rätta sig efter pojkarnas regler och oftast tilldelas övriga barn underordnade roller.

De två ovan nämnda pojkarna sitter på en av de två gungorna. På den andra dubbelgungan sitter två yngre flickor. En tredje pojke som gärna tycks vilja vara med, men inte får plats i gungan just nu, står bredvid och verkar försöka hitta på

något. Han samlar löv i en stor låda och försöker slänga på de gungande pojkarna i farten. Det blir först protester från gungan, men efter en stund tycks lövkastningen utvecklas till en rolig lek. Pojken på marken träffar oftast inte gungan alls, men när han får in en fullträff skrattar och frustar de alla tre. Leken fortsätter sedan med att pojken på marken tar tag i gungan från sidan och försöker knuffa in pojkarnas gunga så att den krockar med flickornas. Samtliga pojkar verkar tycka detta är roligt, men det tycks inte flickorna instämma i. En pedagog kommer och avbryter leken och de två pojkarna i gungan lämnar den åt några andra barn som står i kö.

Denna händelse visar hur det ibland kan vara svårt att komma in i en pågående lek. Det ser ut som om pojken på marken använder sin fantasi för att kanske kunna locka med de andra två barnen, i sin utveckling av gungleken. Att vissa barn verkar vara mer populära att leka med än andra, visar sig i följande episod:

En flicka är uppe på berget och öser vatten med en hink och spade. En annan flicka kommer för att hjälpa till. De börjar med att frakta vatten i hinkar emellan sig och sedan häller de vatten nedför berget. En bit bort står en tredje flicka och tittar. Hon hörs gnälla litet. Kanske är det för att de andra leker tillsammans? Efter en stund närmar sig denna flicka de andra. Hon börjar leka med dessa flickor och gör samma sak som de. Hon pratar endast med en av de båda flickorna och drar med sig henne längre och längre bort ifrån den första kamraten. Efter en stund har dessa båda flickor gått iväg ifrån den tredje flickan. Kvar står hon nu, ensam på berget och tittar.

Två av flickorna var med i leken från början, men då en tredje flicka kom för att vara med, resulterade det i att en av de första flickorna verkade hamna utanför. Dessa flickor tycktes föredra att leka två och två.

Syskon

Av de tolv barnen, är det sex stycken som har småsyskon på avdelningen. Det innebär att de stora barnen ofta har med sig yngre syskon, som försöker hinna med i den snabba leken. De äldre barnen syns uppvisa stort tålamod med sina syskon, men pojkarna tycks i första hand söka sig till jämnåriga lekkamrater ute på gården.

En storebror cyklar vilt runt på cykelslingan och lillasyster vill följa med. Han stannar och hon får följa med på kompiscykeln. Han kör snabbt runt, varv efter varv. Efter ett tag verkar han tröttna och ber henne stiga av, men hon vägrar. Längre, längre försöker han övertala henne, men hon ger sig inte. Då vänder han sig till en pedagog, för att få hjälp att lyfta bort systemen. Pedagogerna som har sett händelsen, kommer till undsättning och lyfter bort den upprörda och arga flickan. Storebror cyklar glatt vidare, men lillasyster står länge kvar och gråter högt. Så småningom lockas hon att göra någonting annat.

Storebror verkar bevakas av lillasysters gråt och hon får vara med och cykla en stund. När han fått nog, lyckas han inte att bli av med henne. Han får hjälp av en pedagog som tröstar och lockar med sig lillasyster på andra lekar.

De femåriga flickorna verkar söka sig till andra, yngre barn att leka med på gården. Där uppmärksammas hur de tycks få möjlighet att bestämma och styra i leken, med yngre kamrater.

En av flickorna spärrar av förrådet från insidan och har två barn med sig där inne. Hon leker mamma med två små barn. Dessa slänger ut leksaker på golvet och hon säger strängt åt dem att städa upp. Pojken klättrar upp på en hylla men blir genast tillsagd av "mamman". När den yngre flickan säger ifrån och inte vill vara liten mer, får hon frågan av den äldre flickan om hon hellre vill vara storasyster. En annan yngre flicka kommer till förrådet för att hämta en leksak och mamman ropar genast åt henne: -" *Det kostar! Eller vill du vara med i vår lek?*" Den yngre flickan bara stirrar, säger ingenting, tar sin leksak och går iväg. Leken i förrådet fortsätter.

Den flicka som leder denna lek syns ofta i situationen som lärare, fröken eller mamma, där hon har en grupp yngre barn, vilka hon förefaller bestämma över. Hon har en lillebror i gruppen.

Gemensam lek

De flesta av pojkarna är ofta fysiskt aktiva med att springa, klättra, hoppa eller cykla. Två av pojkarna verkar stundtals mer roade av att leka med jämnåriga flickor eller med yngre barn. Flickorna syns ofta vid gungorna eller i lekbåten. De tycks uppskatta att leka café, bageri, affär eller hem. I leken använder de gärna kassaparat, kastruller, vispar och slevar. De syns också ofta på berget eller i sandlådan. Då blandar de ihop jord, sand, vatten, bär och annat som hittas på marken. Det kan bli fina kladdkakor, att bjuda på. Efter en stunds lek, verkar pojkarna bli nyfikna och kommer med. Ofta förefaller leken utvecklas till någon form av familjelek. Ingen av pojkarna låter uttrycka någonting negativt om att leka med flickorna och dessa verkar heller inte aviga till att leka med pojkarna. Observationerna har visat att flickor och pojkar oftast leker åtskilda till att börja med. Dock tycks de ha koll på varandras göranden och nyfikenheten ser ut att ta överhanden, efter ett tag, då de ger intryck av att gärna gå in i varandras lekar.

En pojke uppträder argt, när han inte får som han vill i leken. Han lägger sig ner på marken och skriker. En pedagog försöker tala honom till rätta men lyckas inte med det. Hon börjar plocka med några leksaker som ligger slängda på marken. Han tycks bli nyfiken och utan ett ord kommer han och hjälper till. De börjar småprata och pedagogen undrar vad han vill göra. Tillsammans går de till förrådet för att hitta någonting att leka med. Där hittar de en flicka som gör blåbärspaj. Pedagogen undrar om flickan behöver hjälp och hon säger att det behövs bär. Pojken uppmuntras att hjälpa till med detta och han skuttar iväg. Efter en kort stund kommer de andra pojkarna springande och vill vara med. Slånbären sitter högt upp och kan inte nås. Hur gör man då? Pedagogen lotsar och så småningom kommer de gemensamt fram till att det vore bra att kliva på någonting för att bättre nå upp. Med gemensamma krafter lyfter de fram cyklar, trähästar, stolar och annat användbart för att plocka bären. Nu har många barn

anslutit till leken och pojkar och flickor i olika åldrar plockar bär, bakar och lagar mat i alla möjliga kastruller och grytor.

Observationerna visar att pojkar och flickor verkar göra i stort sett samma saker ute på gården. De syns locka och inspirera varandra och det tycks snarare vara aktiviteten som är intressant, än vilka som deltar i den. Det är många barn ute på gården samtidigt så det finns möjligheter att leka med olika kompisar, om man vill. Barnen kanske frågar efter någon speciell kamrat som de vill leka med, men om detta barn inte är där, förefaller det gå bra att leka med någon annan, oavsett ålder eller kön.

Lek med fasta lekredskap

Ute på förskolans gård finns några fasta lekredskap: två gungor, en lekbåt, en stor sandlåda, och en rutschkana. Berget och träden utgör naturliga, fasta lekredskap. Här beskrivs barnens lek med dessa lekredskap, samt lek på berg och i träd.

Då barnen kommer innanför grindarna till gården, är det ofta kapplöpning till de populäraste sakerna - nämligen cyklarna och gungorna. Här verkar de äldsta barnen ha fördelen av att de oftast är snabbast framme, och kan ta för sig av vad de vill ha.

Gungor

Gungorna förefaller vara mycket populära och används flitigt av de äldsta barnen. När de gungar tar de hög fart, snurrar och verkar gärna vilja krocka. Pedagogerna tycks vara med och styra, så att även de yngre barnen kan erbjudas möjlighet att använda gungorna. Här verkar barnen få tillfälle till att träna på turtagning och samarbete.

Tre pojkar cyklar tillsammans ute på gården. Plötsligt säger en av pojkarna – "*Kan vi inte gunga? Jo*", säger de andra två. De springer bort till bildäcket som kan användas av två stycken barn samtidigt. Pojken som kommer sist fram till gungan ställer sig ensam bakom gungstaketet, tittar och suckar. Han ser ledsen ut. Pedagogen som är närvarande pratar med pojkarna och bestämmer att de får gunga fem minuter var. Därefter måste de byta med varandra. När fem minuter har gått och när det är pojkens tur att gunga, vill han inte det längre. Han hittar en cykel istället. Samtidigt slutar de andra två pojkarna att gunga. De cyklar efter pojken. Efter en stund vänder pojkarna tillbaka och cyklar snabbt mot gungorna. Den ensamme pojken hinner nu fram till gungan och får möjlighet att gunga med en av de andra pojkarna. Den tredje pojken ser mycket sur ut och springer och gömmer sig bakom berget. Pojkarna på gungan försöker få kontakt med honom genom att ropa på honom flera gånger. Episoden slutar med att pojken först kommer fram då det är dags att gå in på förskolan.

Här är pedagogen med och hjälper pojkarna med turtagningen. En femminutersregel för gungning är metoden som används, för att de barn som vill ska få möjlighet att gunga.

Lekbåt

Lekbåten ser inte ut att användas särskilt mycket av de äldsta barnen. Om så är fallet, leker de sjörövare, skeppsbrott, eld och motorhaveri. Ibland ses båten användas som hem, affär eller bageri. Följande episod utspelar sig kring båten:

Tre stora pojkar och en lillebror leker på lekbåten. - *"Jag gasar på så det kommer eld på sidan"* säger en pojke. Alla springer in i förrådet, hämtar varsin lång spade och springer vilt ropande uppför berget. De leker att de skjuter varandra och förmanas då av en fröken. På berget finns vattenpölar och med spadarnas hjälp öser de vatten nedför berget. De försöker tömma alla små pölar. Med snabba steg är de tillbaka på lekbåten igen. - *"Och då var du ett monster. Du har nio liv"*, säger en av pojkarna. En pojke med gröna fingervantar jagar de andra över hela gården, under högljudda rop och skrik.

Lekbåten verkar till en början vara utgångspunkt för barnens lek, men efter en stund ses de springa iväg, för att det ter sig så i leken. Det verkar som om deras fantasi utvecklar leken och att den ständigt låter erbjuda nya äventyr på gården. Medan båten tycks jättestor och krånglig att komma i, för de yngre barnen, förefaller den utgöra en plattform för hopp och spring, för de äldre barnen.

Sandlåda

Den stora lekplatsen verkar erbjuda många olika saker att göra. I sandlådan syns oftast yngre barn leka. De äldre barnen kommer dit för att hämta material - alltså sand, men deras lek förefaller ske någon annanstans, än just i sandlådan. På eftermiddagen då gruppen ofta ses ute på den lilla lekplatsen, finns det en liten sandlåda och en rutschkana att leka kring.

Två pojkar leker i sandlådan. De gräver vägar och gropar till plastbåtarna. De verkar vara fullt upptagna med detta, då en annan pojke tycks försöka få kontakt med dem. Detta gör han genom att sparka en fotboll mot sandlådan. Pojkarna i sandlådan förefaller inte märka att bollen flyger över deras huvuden. De upplevs vara djupt inbegripna i sin egen lekvärld med sanden och båtarna. Efter ett tag tycks pojken med bollen tröttna, då han kanske inser att det inte är någon idé att få dem på andra tankar. Han går istället därifrån och pojkarna fortsätter med sin lek i sandlådan.

Pojken med fotbollen säger inte någonting. Kanske vill han vara med i de två andra pojkarnas lek, eller också vill han att de ska spela fotboll med honom? Det blir inte någon dialog alls, för de två pojkarna i sandlådan ses bara fortsätta med sin bygglek, utan att ens titta på fotbollspojken.

Rutschkana

Lekplatsen är utrustad med en liten, låg rutschkana som ser ut att fungera bra för de yngre barnen. I intervjuerna omnämndes inte rutschkanan alls och observationerna har heller inte visat att de äldsta barnen åker i den. Ibland leker barnen koja under den, eller väljer att måla om den, med vatten och penslar. Den verkar också användas som klätterställning då barnen ibland ses springa eller klänga uppför själva kanan, istället för att använda trappan.

Några av de äldre barnen tar sats och springer med full fart uppför rutschkanan. Uppe på toppen vänder de sig om och åker ned i en enda röra. Alla skrattar högljutt och gör detta om och om igen. Fler barn ansluter och det går livligt till. De hittar på alternativa sätt att åka nedför kanan: på ryggen, på magen, med huvudet eller med fötterna först. De yngre barnen söker sig allt närmare rutschkanan, fastän de till att börja med tycktes fullt upptagna med sin lek i sandlådan. De yngre barnen använder sig av trappan för att ta sig upp på toppen och nu börjar det bli litet trångt om utrymmet. En pedagog som hållit sitt vakande öga över händelseförloppet börjar nu med att försöka dirigera trafiken i rutschkanan. Nu är det slut med att springa uppför kanan, och samtliga barn ombeds att använda trappan. De äldre barnen tycks inte uppskatta dessa nya lekregler, och de lomar därifrån, för att göra någonting annat.

Här beskrivs flera möjligheter till användande av gårdens rutschkana. De äldre barnen verkar förtjusta i att experimentera med kanans olika möjligheter och förefaller ibland ganska djärva i sitt utforskande av denna. För de yngre barnen kan utmaningen ligga i att kunna klättra upp för trappan och att sedan våga åka utför kanan. Pedagogen försöker styra upp leken, så att alla som vill, ska kunna delta. De äldre barnen verkar då söka sig då någon annanstans, för att fortsätta sin lek.

Berg och träd

Våra observationer visar att barnen relativt ofta leker på berget och ses även klättrande i träden. Ibland sitter flera av barnen uppe i samma träd och de säger sig äga olika delar, grenar. I trädet leker barnen att sambandscentralen för polis, brandkår och ambulans finns. De kommunicerar med varandra, och skickas ut på olika uppdrag. I följande episod föreställer trädet ett trafikledartorn och ett barn sitter högt däruppe med en grön och en röd spade i händerna.

Fem barn cyklar vilt runt, runt på cykelbanan. De håller alla utkik upp mot tornet. Där ser de hur trafikpolisen visar grön spade för de som får köra, eller visar upp den röda stoppspaden. Om någon cyklist, motorcyklist eller bilist stoppas av röd spade, ingriper en annan polis och kräver uppvisande av körkort. Det verkar mycket populärt att få visa sitt körkort och alla tycks vilja göra det. Leken pågår länge och fler barn tillkommer som vägtrafikanter. Motvilligt verkar trafikpolisen i ledartornet låta någon annan få tillfälle att sitta där och vinka med olika spadar.

Flera barn är med i denna lek. De förefaller roade av att cykla varv efter varv på cykelbanan och de skrattar högt. På uppmaning av polisen visar de upp sina körkort. Polisen med spadarna uppe i trädet är den som tycks bestämma i denna lek. Några barn uttryckte att de gärna ville byta plats och få lov att sitta i trädet. Barnen lyckas hålla fast vid denna lek en halvtimme, utan stöd av någon pedagog.

Lek med lösa lekredskap

Avsnittet handlar om barnens lek med de lösa lekredskap som erbjuds på förskolegården. På gården finns ett förråd vilket innehåller cyklar, hinkar, spadar, bilar, båtar, slevar, skedar och kastruller. Det tycks som om barnen själva får gå in och hämta vad de vill ha. Dessutom erbjuder gården naturmaterial i form av stenar, pinnar, bär, kottar, ekollon och löv. Barnens lek med vatten, beskrivs i ett eget avsnitt.

Cyklar

Av de lösa lekredskapen förefaller cyklarna vara mest populära. På gården finns sex trehjulingar av skiftande storlek. Det finns dessutom två stycken kompiscyklar, där ett barn sitter fram och trampar, medan ett eller två barn står eller sitter bakom. I direkt anslutning till förrådet där cyklarna förvaras finns en cykelbana. Här verkar det vara full fart på alla cyklar samtidigt. En pedagog syns i närheten av cykelbanan, för att förhindra krockar och bråk om vem som ska ha cykeln.

En pojke cyklar på en cykel och leker tjuv och polis. Han cyklar jättefort och jagar de små barnen runt på cykelbanan. En pedagog försöker förhindra att han kör på och krockar med de andra barnen. En annan pojke håller vatten framför pojkens cykel då han närmar sig. Pojken börjar att slira med cykeln och utbrister högt ”- *Titta vi har gjort svart bläck*”. Under tiden cyklar två andra barn runt med kompiscykeln. Barnen ropar ”- *Kom och åk med i vår taxibil*”. De hämtar och lämnar av barn vid det stora träbordet. Pedagogen är med och hjälper de yngre barnen ombord på cykeln. Chauffören uppmanas att inte köra alltför vårdlöst med sin lilla passagerare ombord. De kämpar och stretar för att orka trampa cykeln med två personer på.

Här syns barnen träna samspel och turtagning. Det blir förvånansvärt få konflikter, med tanke på hur många barn det är som vill använda cyklarna. I leken tycks det som om cyklarna kan förvandlas till brandbilar, polisbilar, motorcyklar och taxibilar. Då denna lek ofta har ett högt tempo, verkar det vara bra om en pedagog håller sig i närheten, så att även de yngre barnen vågar vara med.

Lösa, små leksaker

De lösa lekredskapen förefaller väldigt sällan vara vad de ser ut att vara. På marken och i träden finns kottar, löv och bär. Dessa plockas, samlas och räknas av barnen, och används ofta vid matlagning och bakning. I leken och med fantasins hjälp tycks spadar bli gevär, svärd, trafikljus, bandyklubbor, mikrofoner - och de verkar också kunna användas till att gräva med. I följande exempel har barnen hittat bowlingkägglor i förrådet:

Två pojkar cyklar snabbt och vilt runt, runt på cykelbanan och krockar med alla de möter. Plötsligt får en av dem syn på bowlingkägglor, slänger cykeln åt sidan och plockar upp dem. Den andra pojken gör likadant och de rusar iväg med bowlingkägglor i sina händer. De springer skrikande och skrattande ett par varv runt gården. Med snabba steg är de uppe på berget. Där befinner sig en grupp yngre flickor som öser vatten och skapar rännilar utför berget. Pojkarna tycks stora flickornas lek genom att släppa kägglor i vattenpölnarna så att vattnet

stänker. De hinner också slå en flicka i huvudet med en kägla, innan en pedagog hör skriken och skyndar dit. Hon tar med pojkarna och tycks vilja visa hur man egentligen gör, då man spelar bowling. Tillsammans spelar de bowling en lång stund, och fler barn ansluter.

Här är ett exempel på hur några barns till en början, vilda lek med bowlingkägorna, förändras till en annan typ av lek. Med pedagogens hjälp, verkar barnen få lära sig någonting de kanske inte kunde förut, och den nya leken tycks intressera fler än bara de två pojkarna.

Vattenlek

Då det har regnat syns det stora vattenpölar på gården och berget. Barnen uppmuntras att klä på sig galonbyxor och gummistövlar för att kunna leka ordentligt med vattnet. Detta sker utan protester, då de flesta verkar tycka det är mycket roligt att leka med vatten. När barnen kommit ut på gården hämtar de hinkar och spadar. Barnen hjälps åt att samla vatten för att åstadkomma ett vattenfall nerför berget.

Två barn är i full färd med att hälla, ösa och skvätta vatten i hinkar. Hinkarna bärs ett stycke bort mot bergets brantare sida, där ett vattenfall skapas. De fulla hinkarna hålls utför berget och vattnet rinner ned i sandlådan, där en flicka fångar upp vattnet med en stor spade. Samtidigt närmar sig en pojke som nyfiket tycks studera leken. Han kliver in i leken genom att bli ett ytterligare led i vattentransporten och samarbetet fortsätter. Leken utvecklas till vattenmåleri av berget, trädäcket och båten. Fler barn i skiftande åldrar ansluter till måleriet.

Barnen experimenterar med vattnet, som i en strid ström rinner nedför berget. Fler barn tillkommer och leken utvecklas, då någon hämtar en pensel och börjar måla med vattnet. Barnen verkar lockas av den gemensamma leken med vattnet.

Även de yngre barnen hittar sin egen pöl på gården. Den är ganska djup och en pedagog håller sig hela tiden nära barnen, som leker i och kring pölen.

Nedanför berget samlas vattnet i en stor, lerig pöl. Där har de yngre barnen hittat en plats att leka på. Under uppsikt av en pedagog, skvätter och stampar de med sina små stövlar i pölen. De häller och öser från en liten spade till hinken. Plötsligt hittar någon en plastbåt som provas i pölen. Den åker omkring och flyter. Fler saker slängs i pölen och vattnet stänker. Några av barnen skrattar, medan andra verkar besvärade av att få vatten i ansiktet. Vissa saker flyter och andra sjunker till botten. Barnen experimenterar vidare genom att hälla vatten genom ett vattenhjul, som pedagogen hämtat i förrådet.

Barnen provar med allt möjligt och slänger det i pölen. Pedagogen syns hela tiden i närheten av denna lek, för att hjälpa till om någon verkar behöva det, då en djup vattenpöl kan vara farlig för små barn. Ett vattenhjul hämtas förmodligen för att ytterligare utveckla barnens lust att utföra vattenexperiment.

Barnens resonemang och önskemål

I enlighet med studiens syfte var intentionen att ta reda på vilka önskemål barnen hade beträffande sina förskolegårdar. Under intervjuerna tillfrågades därför barnen om vad de tycker om att göra, samt vad de skulle vilja ha för lekredskap på lekplatsen. Det framkom en mängd förslag som nedan beskrivs under rubrikerna stora respektive lilla lekplatsen.

Stora lekplatsen

Efter genomförda observationer och intervjuer med barnen framkom vad de mest tycker om att göra på den stora lekplatsen. En flicka svarade såhär då hon fick frågan vad hon tycker är roligt att göra här ute på gården:

Hon ser sig omkring och ler. Slår ut med handen i en svepande gest: *Cykla, gunga, leka, klättra i träd, sandlådan, klättra i berg, åka båt, rida på en häst.* Hon ser glad ut när hon berättar allt, och blicken följer med, allteftersom hon beskriver det hon tycker om att göra.

En av de tillfrågade pojkarna, svarade på detta sätt, då samma fråga ställdes till honom:

Cykla och klättra i träd. Leka i båten och så gillar jag att leka tjuv och polis, springa och klättra i berg.

Denne pojke ville gärna svara på våra frågor, men han verkade samtidigt litet stressad av att leken fortsatte utan honom. Han skyndade sig tillbaka till sina kompisar, när vi pratat färdigt.

Barnens svar bekräftar det som tidigare observerats, att gungor, cyklar och vattenlek verkar tilltala denna grupp barn mest. Ett återkommande mönster i barnens svar är att de i första hand säger att de vill leka med cyklarna. Lekbåten, trädklättring och att leka på berget omnämns också. En pojke svarade att han inte tycker det är roligt här, men roligare där (pekar mot den andra lekplatsen).

Uteleken verkar erbjuda barnen en stor frihet att själva välja vad de vill göra, vad de vill leka och med vem. Barnen hade varierande synpunkter på vad de inte väljer att leka på gården. En av pojkarna var enbart positiv i sitt omdöme, och han sa:

Jag gillar allting!

En annan pojke valde att svara litet mer utförligt, när han berättade för oss vad han inte tyckte om att leka på den stora gården:

Inte leka mamma, pappa, barn i båten. Och inte så ofta tjuv och polis som x och y, för de springer ifrån mig. Jag gillar ibland inte att klättra i träd eller att vi är uppe i bergen, för jag kan ramla ner.

På denna fråga hade en av flickorna bara en enda kommentar och hon svarade mycket inlevelsefullt:

Tråkigt att trädet är sönder! Samtidigt som hon säger detta pekar hon på en kraftig, hög stubbe, vilken är en rest av ett tidigare träd, som nu sågats ned.

Övriga barn uttryckte sig inte med någon bestämdhet, utan svaren föreföll aningen svävande. En pojke sa direkt att han bara ville cykla och inte gräva. Ett annat barn frös, var trött och ville inte äta frukt ute, och en flicka hade inget svar alls på vår fråga. Barnen tycktes förvånade över frågan. Ingen av dem hade ju på något vis utstrålat tristess eller att de inte hade någonting att göra på lekplatsen. Det upplevs som om barnen själva inser att om de inte vill gräva i sandlådan, finns det andra saker att göra.

Lilla lekplatsen

Under samtalen dryftades också om den lilla lekplatsen, vilken ännu inte verkade vara färdigutrustad. Denna gård var enligt pedagogerna, initialt avsedd för de yngsta barnen, men används tydligen ibland även av de äldsta barnen. Barnen fick nu svara på frågan vad de tycker om att göra på den lilla gården, och en flicka berättade följande:

Den här är roligare! (Hon syftade då på den stora lekplatsen, där vi satt och pratade. Vi ställde några följdfrågor för att få utförligare svar). *Varför? frågade vi. För det är den - för det finns inga gungor där nere.* Men finns det någonting som du gillar på den lilla gården? *lirkade vi vidare. Att åka låtsasbåt i jorden där maskarna bor.* (Där finns en jordig grop där barnen ofta är och leker).

Ytterligare en annan flicka hade inte heller så mycket positivt att komma med, när det gällde att beskriva vad som är bra med den lilla gården:

Jo, den tycker jag inte är så bra. Ja, det är inte så mycket leksaker där.

Även pojkarna föreföll i huvudsak vara negativt inställda till den lilla lekplatsen:

Det är inte kul att gräva - jag vill bara cykla och köra bil! svarade en av dem.

Två barn uttryckte att de tyckte om att åka på de röda eller blå småbilarna. En pojke sa att den lilla gården var bra, men inte om han blev jagad och någon blev "ond" i leken.

Då frågan om önskemål för den lilla gården ställdes, föreslog barngruppen en mängd förändringar. Ett av barnen hade en hel önskelista att berätta om:

Gungor och en så'n båt som är där uppe. Och så gillar jag att klättra. Och leksaker - du vet - cyklar! Vagnar till dockor och faktiskt små platsbåtar och lite skottkärror och så'n t.

Nästan alla barn uttryckte att de önskade sig gungor eller massor av gungor. Samtliga pojkar sa att de önskade sig fler moppar och cyklar. Pojken som tidigare uttryckt att han hellre ville vara någon annanstans svarade:

Om det fanns cyklar där. Inget mer. Jag gillar inte så mycket att vara på den gården. Bara gräva, åka, spela fotboll.

Detta stämmer väl överens med vad vi sett i observationerna. Han uttrycker även muntligt att han inte tycker om att vara på den lilla gården. Han säger vidare att det inte finns någonting att göra, om de små bilarna är upptagna av andra barn. Ibland får han möjlighet att leka på en annan gård, på eftermiddagen.

En flicka uttryckte sin längtan efter en klätterställning till denna gård. Ytterligare ett annat barn hade följande förslag, för att utveckla den lilla gården:

Leksakspingviner som man kan rida på och se ´n kan man åka på dem nerför backen i snön. Skattkartor och svärd och hattar och ögonlappar....Nu vet jag inget mer...

Denne pojke verkade låta fantasin skena iväg, när han berättade om sina önskemål för lekplatsen. Intervjuaren frågade var han sett dessa fantastiska leksakspingviner och han svarade att det var i en film på TV.

Diskussion

I diskussionen återkommer vi till vad som observerats och vad barnen sagt i intervjuerna. Vi hänvisar till vårt kapitel om bakgrund och teori, samt återknyter till vårt syfte. Här finns också våra egna tankar och funderingar beskrivna.

Metoddiskussion

I undersökningen använde vi kvalitativ metod där observation och intervju var redskapen. Vi ansåg att denna metod var lämplig i förhållandet till vårt syfte, då vi skulle ta reda på hur barnen använder förskolans lekplatser. Vi skulle också ta reda på hur barnen resonerar kring lekplatserna och vilka önskemål barnen har inför framtida utformning av dessa. När kvalitativ metod används kan den hjälpa forskaren att få en tydligare uppfattning och en mer utförlig beskrivning av det som sker (Malmqvist 2007, s.123). Genom att observera och analysera vad vi sett ute på förskolans lekplats och därefter intervjua barnen samt tolka intervju svaren, baserar vi vår undersökning på den hermeneutiska inriktningen inom vetenskapsteorin. Enligt Thurén (2007) kan vi tolka både människors personlighet och deras handlingar. Det gäller att försöka sätta sig in i hur andra människor tänker och känner, för att få en klarare bild av verkligheten.

Vi har tillsammans observerat 12 barn som är fem år, utomhus på den största lekplatsen. Det kändes bra att vi placerade oss kring en lekaktivitet i taget. Vi kunde då koncentrera oss kring vad just den leken innehöll. Fokus var att titta på hur barnen lekte med varandra, vad de gjorde och vad de lekte med. Genom att studera barnen på nära håll kan vi beskriva barnens lek i de olika lekrområdena. För att kortfattat kunna beskriva händelserna och dokumentera det som förekom, använde vi oss av ett så kallat löpande protokoll. För att urskilja mönster, upprepningar och för att få en klarhet i vad vi sett, har vi efter varje observationstillfälle reflekterat över händelserna. Kihlström (2007) menar att observatören måste lära sig att se - men ännu viktigare är att försöka förstå, det som sker. Det som var svårt i observationerna var att det var många barn ute på gården samtidigt. Om observationerna skulle göras om kanske vi skulle ha givit möjlighet till femåringarna att leka ensamma ute på lekplatsen. Då kanske ytterligare mönster och struktur i leken kunde ha synliggjorts ännu tydligare.

För att förtydliga hur barnen använder och upplever sin lekplats, samt vilka önskemål barnen har inför utformandet av den lilla lekplatsen, genomfördes också intervjuer. Fördelen med att vara två under intervjuerna var att vi kunde hjälpas åt att ställa frågor och därefter anteckna svaren. Det fanns också tid och möjlighet till följdfrågor. Detta medförde utförligare svar och vi kunde lättare gå tillbaka och tillsammans tolka svaren. Enligt Kihlström (2007) är det nödvändigt att ta reda på hur människor i vår närhet tänker, för att kunna förstå dem bättre. I förberedelserna diskuterades hur syftet bäst och lättast kunde besvaras och på vilket sätt intervjuerna skulle utföras. Därefter arbetade vi fram intervjufrågorna. För att se om frågorna var väsentliga för syftet utfördes en pilotstudie.

Efter genomförda observationer och intervjuer har insamlat material tolkats, granskats och analyserats. En fördel med att både ha observerat och intervjuat barnen är att vi båda har försökt att se med nya ögon på det som sker, samt att vi har fått ta del av vad barnen själva

säger att de gör. För att snabbt kunna skriva ner anteckningarna användes datorn, och för att få en tydlighet i analysarbetet markerades sambanden och mönstren. Därefter kategoriserades materialet under de rubriker som ansågs lämpliga och i slutet sammanfördes iakttagelserna med det vi hade hörsammat.

Under analysarbetet delades arbetet upp för att vi sedan tillsammans skulle gå igenom anteckningarna och se vad som skrivits. Därefter gjordes en del ändringar i texten. Den slutgiltiga texten har sedan sammanställts av oss två tillsammans.

Resultatdiskussion

Utifrån genomförda observationer och intervjuer med barnen konstaterar vi att de två olika lekplatserna upplevs som mer eller mindre attraktiva att vistas på. I resultatet synliggörs vad barnen väljer att göra ute på lekplatsen. Läsaren får också ta del av vad barnen säger att de inte tycker om. Slutligen får vi veta vilka önskemål barnen har, gällande sin förskolegård.

Vi har observerat att barnen tycks upptagna av allehanda göromål på den stora lekplatsen. Barnen utnyttjar hela gårdens yta och de äldsta barnen har gott om utrymme att röra sig snabbt över ytan, om de önskar det. Enligt Granberg (2000) måste det finnas plats för de allra minsta barnen att riskfritt och försiktigt utforska sin omvärld samtidigt som det ska finnas plats för vilda cykellopp och springlekar. Hon menar vidare att barnen ska erbjudas en varierad terräng så att de utmanas och stimuleras i sin motoriska utveckling (s.15).

Barnen ses ofta hoppa och klättra på de soffor, bord, stolar och bokhyllor som finns inne på avdelningen. De tar också varje tillfälle att springa genom rummen och jaga varandra. Då innerummet inte kan anses vara stort nog eller ens lämpligt för dessa aktiviteter, kan det vara en fördel att flytta verksamheten utomhus. Vi ser utevistelsen som en god möjlighet att kunna erbjuda barnen motorisk stimulans på förskolegården. I vårt avsnitt om motorisk utveckling hänvisar vi till författarna Grindberg och Langlo Jagtøien (2000). De menar att det är förskolans skyldighet att erbjuda barnen stora möjligheter till fysisk aktivitet samt att det är viktigt att förskolans pedagoger har god kännedom om barns motoriska utveckling (s. 15 ff).

Vi håller med om detta och menar att uterummet erbjuder barnen goda möjligheter till grov- och finmotorisk träning samt motivation att utforska sin omvärld i sin egen takt och på sitt eget sätt. Uterummet upplevs av oss vara förknippat med en stor portion frihet. Här kan barnen hoppa, springa, cykla, ropa och skrika, utan att någon förhindrar det. Det finns plats för alla, även de som vill sitta mer undanskymda i en vrå och leka mer stillsamma lekar.

Men uterummet har så mycket mer än motorisk träning att erbjuda. Granberg (2000) menar att de aktiviteter som vanligtvis görs inomhus, går utmärkt att flytta utomhus - bara pedagogiken och metodiken också följer med ut, (s.19-20). Här menar vi att pedagogerna har en stor möjlighet och även utmaning i att hitta former för att använda sig av uterummet, som en ytterligare plats för barns lärande och utveckling. Enligt Vygotskys teori ska barnen ha möjlighet till daglig utelek där de tillägnar sig kunskap genom olika upplevelser och erfarenheter, i en varierad lärmiljö. Barns utveckling och lärande sker genom lek, kreativitet, fantasi och samspel mellan andra barn och vuxna, i en social och stimulerande miljö, (Arnér 2009, s, 34).

Under rubriken "Vattenlek" hjälper pedagogen barnen vid vattenpölen att utveckla sin lek. Hon hämtar ett vattenhjul som barnen kan experimentera med. Detta ser vi som ett gott exempel på hur den medforskande pedagogen kan jobba med barnen utomhus. Utvecklingspedagogikens arbetssätt beskriver en pedagog som alltid utgår ifrån barnens egna erfarenheter, vad de får kunskap om samt upplever i sin omvärld. Det är pedagogen som bekräftar och utmanar barnets upplevelser, (Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson 2003, s.203).

Vi upplever att barnen uppskattar att vistas utomhus, och det visar också de svar som erhålls i intervjuerna. Där svarar barnen att de vill "vara ute mycket mer, hur mycket som helst och hela tiden". De är positiva och nyfikna när de hittar ekollon, slånbar och pinnar, när regnet öser ner och bildar stora pölar.

Vi märker också att barnen i gruppen har en tillåtande attityd mot varandra utomhus. I barnens cykellek verkar det som om både stora och små barn kan leka på samma ställe samtidigt. De stora barnen leker i högt tempo, men de klagar inte på de mer långsamma och försiktiga barnen, som får hjälp av pedagogen att komma upp på cyklarna, som medresenärer. Det tycks finnas gott om utrymme för var och en, då barnen leker ute på gården. Uteleken verkar enligt våra observationer flyta på, utan några större konflikter, trots att många barn samtidigt vistas på gården. Szczepanski (2005) menar att barnen blir lugnare, mindre stressade samt mindre konfliktbenägna då de vistas utomhus och känner friheten i omgivningen (s.93).

Våra observationer har utvisat att de stora barnen i första hand söker sig till jämnåriga kompisar ute på lekplatsen. Vi har också sett att vissa barn tycks vara extra populära att leka med, medan andra barn kan ha litet svårare att komma in i leken. Då barngruppen består av en mängd syskonpar, verkar det många gånger så att yngre syskon också vill vara med i de stora barnens lek. Vi upplever att de äldre syskonen är mycket generösa och låter de yngre vara med. Att leka familj så som beskrivs med storasystem som spärrade av förrådet, blir en vanligt förekommande lek, där barn tilldelas olika roller alltefter ålder och förmåga. Löfdahl (2009) beskriver hur maktrelationer mellan barnen kan utvecklas i fantasileken (s.104).

Enligt Mårtensson (2009) ger utomhuslekens speciella struktur möjligheter för alla barn att delta och den inkluderar barn i olika åldrar samt med olika förutsättningar (s.163). Utomhus hamnar samtliga barn och vuxna i en mer öppen och oförutsägbar situation. Nu kan vad som helst hända: några fåglar kommer flygande, det börjar ösregna eller en katt kommer smygande. I samspel med omgivningen ges goda förutsättningar för var och en att ta för sig av det som erbjuds just nu, just idag (s.168-169).

I resultatet beskrivs barnens lek på de fasta lekredskapen. Gungorna utgör ett mycket populärt inslag i lekplatsmiljön. Pedagogerna försöker ibland att få barnen att välja någonting annat, då det kan tyckas passivt att tillbringa tiden i gungan. Mårtensson (2009) menar att Ivarsson (2003) påpekar att gungorna är en plats för socialt umgänge på förskolan - ofta med en särskild kamrat (ibid s.175). Vi har i observationerna lagt märke till hur både små och stora barn kommunicerar med samtal, sång och högljudda skratt, då de sitter mittemot varandra och gungar.

De äldre barnen har oftast inte sandlådelek som sitt förstahandsval. Men utan att de själva tänker på det kan lekens vägar föra dem dit ändå. Trageton (1996) konstaterade aningen

kritiskt att just sand var det enda formbara materialet på förskolans utegård (s.119-ff). Vi håller med om att det skulle behövas material i form av plankor, stubbar, stora kartonger och bildäck, för att främja barnens fantasi och vilja att bygga olika saker.

På lekplatsen finns det ett par rejäla klätterträd och där sitter det ofta ett eller flera barn. Det kan vara hit man tar sin tillflykt om man är jagad av något monster eller farligt djur. Mårtensson (2009) beskriver hur barnen skapar sina egna platser i utemiljön och hur de bit för bit erövrar sin omvärld (s.172). Vi har lagt märke till hur barnen gärna ringar in sitt område och hur de skriker högt åt den som försöker ta sig över den synliga eller osynliga gränsen.

Då vi beskrivit barnens lek med de lösa lekredskapen är det ett genomgående drag att allting kan förvandlas till vad som helst, i barnens lekvärld. Barnen har tillgång till köpta plastleksaker och på gården finns också en mängd naturprodukter. Granberg (2000) menar att utevistelsen fungerar som ett pedagogiskt laboratorium med goda möjligheter till att utforska sin omvärld. Genom att laborera med detta får barnet konkreta upplevelser i fråga om form, färg, lukt, smak, längd, tyngd och antal (s.29). Vi tror att pedagogerna kan använda sig av det material som naturen erbjuder i stor utsträckning då de planerar för utomhusvistelse.

Slutligen pratade vi med barnen om vad de skulle vilja ha på sin lekplats. På den lilla gården finns möjligheter till förändring och förnyelse. Barnen skall tycka att det är roligt att vistas både inom- och utomhus på förskolan. För att uppfylla detta bör gården vara attraktiv, i barnens ögon och erbjuda olika sorters aktiviteter. Detta innebär att även uteleken måste planeras och genomföras på ett varierat och för barnen lustfyllt sätt.

Pedagoger behöver barnens hjälp för att få reda på vad de tycker, tänker och önskar för att kunna utveckla förskolans lekplatser. Det handlar om att tillsammans med oss vuxna ge barnen inflytande i sin närmiljö på förskolan. Enligt Arnér (2009) bör barnen få möjlighet att delta i samtal gällande frågor som berör deras vardag, samt låta deras vilja framträda för att de ska känna sig värdefulla. Detta är en förutsättning för att pedagogerna ska kunna fullgöra sitt uppdrag gällande förskolans demokratifostran (s.7-8).

Didaktiska konsekvenser

I denna studie får vi ta del av hur viktigt det är för barn i förskolan att dagligen få möjlighet till utomhusvistelse. Barnen är tillsammans i stora grupper och de behöver få vistas en längre stund utomhus varje dag. Utomhus kan barnen röra sig mera i frihet, än vad de kan göra inomhus. I leken och med kroppens alla olika rörelser och där fantasin flödar, har barnen enligt vår mening, goda möjligheter till utveckling och lärande. Som pedagog är det nödvändigt att ha en bredare syn på uteverksamheten på förskolan. Pedagogerna behöver se möjligheter att flytta ut innerummet med dess pedagogiska material och idéer till uterummet på lekplatsen.

Förskolans lokaler tycks inte alltid räcka till för barnen, och på många förskolor är det riktigt trångt om utrymme för var och en, inomhus. Förskolegården kan då fungera som ett ytterligare redskap i den dagliga pedagogiska planeringen. Det är pedagogens ansvar att vara medveten om hur viktigt det är att närvara och medverka i barnens aktiviteter, även utomhus.

Pedagogen bör känna till vilka metoder och arbetssätt som finns för att anpassa verksamheten efter alla barns behov. Det är av stor betydelse vilka utomhusaktiviteter som planeras in, så att alla barn får sina rörelsebehov tillgodosedda. Med en omväxlande miljö runt omkring sig - och där pedagogerna ser utevistelsen som en stor del av barns lärande - kan barnen få den utveckling och stimulans som de behöver. Vi tycker att det är viktigt att pedagogerna på förskolan känner till hur barns lärande - och inte minst motoriska utveckling, sker. På så sätt kan barnet med hjälp av pedagogens uppmuntran, självt bli medveten om när utveckling och lärande har skett. Som pedagog bör man ta tillvara på de tillfällen och sammanhang som ges i förskolan, där barns lärande kan ske genom att ta del av nya kunskaper, förmedlade av kamrater och pedagoger.

Det barnen lär sig inomhus, kan de med fördel också lära sig utomhus. I utemiljön kan pedagogerna använda sig av språk, matematik, samarbetsövningar, motorik- och rörelselekar. Det finns inga begränsningar för vad som kan göras ute. Det är bara fantasin som kan utgöra ett hinder. Genom att utnyttja utemiljön som ytterligare ett pedagogiskt rum, kan mer konkreta saker göras, som att prata om våren, titta efter vårtecken, lukta på blommor och studera insekter i sin rätta miljö. Hur våren upplevs och känns för barnen kan variera ganska mycket och de kan inbjudas att dela sina erfarenheter med varandra. Att prata och diskutera om våren inomhus, får inte samma konkreta betydelse och innehåll, som om man gör det utomhus.

Genom att använda sig av matematik utomhus, ser barnen att den kan användas i olika situationer. Barnen får en inblick i vad matematik är och dess användningsområde. Om pedagogerna gör detta på ett lustfyllt och fantasifullt sätt, där denne agerar medupptäckare och aktiviteten är tydlig, finns chansen till ett ännu bättre lärande.

Förslag till fortsatt forskning

I läroplanen står det att förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet som ska vara rolig. I en trygg miljö kan utmaningarna locka till lek och aktivitet. Vid utformandet av den pedagogiska verksamheten ska barnens egna erfarenheter, intressen, behov och åsikter tillgodoses. Genom att ta fasta på vad styrdokumentet säger skapas förbättrade möjligheter för den planerade utomhusverksamheten.

Ett förslag till fortsatt forskning skulle kunna vara att ta reda på hur barnen är delaktiga och vilket inflytande de har i planeringen av utomhusmiljön och dess aktiviteter. För att de ska kunna påverka innehållet, utförandet och materialet bör barnen vara tillfrågade och delaktiga i arbetet, när utformningen av en ny lekplats planeras.

Man skulle också kunna inkludera pedagogerna i den fortsatta forskningen. Även pedagogerna skulle kunna observeras och intervjuas, gällande den dagliga utomhusverksamheten. Det skulle vara intressant att veta om pedagoger anser sig bedriva planerad utevistelse. Kanske är det så att barnen lämnas att leka själva, (under uppsikt), då de är ute på förskolans lekplatser. Det kan vara så att många pedagoger anser att detta är fullt tillräckligt och precis vad barnen behöver, medan andra skulle bli inspirerade till att vilja arbeta aktivt med utomhuspedagogik.

Slutord

Vi hoppas att vår studie kan utgöra underlag för ett kommande utvecklingsarbete på vår förskola. Det var det som var själva tanken från början, att låta barnen vara med och utforma "den nya lilla lekplatsen".

Om studien kommer att utvecklas till att även omfatta pedagogerna och deras syn på utomhusverksamhet, hoppas vi på ett ökat intresse för att bedriva utomhuspedagogik i ordets rätta bemärkelse.

Tack

Vi vill till att börja med tacka varandra för ett givande samarbete. Det har varit bra att ha någon att bolla idéer med och någon som uppmuntrat, när arbetet känts tungt. Stort tack också till vår handledare Sonja Kihlström, som frikostigt har delat med sig av sina tankar, vilket har lett till att arbetet sakta men säkert förts framåt. Sist men inte minst tackar vi alla barn som vi fått lov att observera och intervjuas. Utan er medverkan hade inte arbetet kunnat genomföras.

Tack älskade män och barn för all er stöttning, uppmuntran och hjälp. Det har känts härligt att få hjälp av sina egna barn - inte minst med datatekniken.....

Nina och Anna-Lena, mars 2012

Referenslista

- Arnér, Elisabeth (2009). *Barns inflytande i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000). *Att förstå barns tankar*. Stockholm: Liber.
- Dovemark, Marianne (2007). Etnografi som forskningsansats. I Dimenäs, Jörgen (red). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber.
- Drougge, Susanne (2002). *Miljömedvetande genom lek och äventyr i naturen - en beskrivning av I Ur och Skurs metoder*. Stockholm: Friluftsförbundet.
- Eskilsson, Sven Olov, Magnusson, Ninel & Carlquist Ebba (1981). *Friluftsverksamhet för alla*. Stockholm: Liber.
- Glover, Anne (1999). The role of play in development and learning. I Dau, Elizabeth (red.) *Child's play. Revisiting play in early childhood settings*. Sydney: MacLennan & Petty.
- Granberg, Ann (1994). *Småbarnsrytmik*. Stockholm: Liber.
- Granberg, Ann (2000). *Småbarns utevistelse*. Stockholm: Liber.
- Grindberg, Tora & Langlo Jagtøien, Greta (2000). *Barn i rörelse*. Lund: Studentlitteratur.
- Kihlström, Sonja (2007). Observation som redskap. I Dimenäs, Jörgen (red). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber.
- www.Konsumentverket.se, Boverkets folder (2008). *Regler i Sverige för lekplatser och lekredskap*.
- Knutsdotter Olofsson, Birgitta (1992/2003). *I lekens värld*. Stockholm: Liber
- Langlo Jagtøien, Greta, Hansen, Kolbjørn & Annerstedt, Claes (2002). *Motorik, lek och lärande*. Gyldendal Norsk Forlag och Multicare Forlag.
- Lilla Focus (1977). Uppsala: Almqvist & Wiksell
- Lpfö 98 (rev). (2010). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket.
- Löfdahl, Annica (2009). Maktspel i lekdiskurser. I Jensen, Mikael & Harvard, Åsa (red.) *Leka för att lära*. Lund: Studentlitteratur.
- Løkken, Gunvor & Søbstad, Frode, m fl (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Malmqvist, Johan (2007). Analys utifrån redskapen. I Dimenäs, Jörgen (red). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber.

Mårtensson, Fredrika (2009). *Lek i verklighetens utmarker*. I Jensen, Mikael & Harvard, Åsa (red.) *Leka för att lära*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin (2009). Stockholm: NE Nationalencyklopedin

NCCF, Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdom, Örebro universitet, (2004). (<http://www.oru.se/ncff>)

NCU, Nationellt centrum för utomhuspedagogik vid Linköpings universitet (<http://www.liu.se/ikk/ncu?l=sv>)

Nelson, Nina (2007). *Den växande individens hälsa*. I Dahlgren, Lars Owe, Sjölander, Sverre, Strid, Jan Paul & Szczepanski, Anders (red). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla, Närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj (2003). *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber.

Sandborgh, Gun & Stening-Furén, Birgitta (1983). *Inläring genom rörelse*. Stockholm: Esselte Studium.

Svensson, Ann-Katrin (2009). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.

Szczepanski, Anders (2005). *Uterummet - en kunskapskälla*. I *Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Szczepanski, Anders (2007). *Uterummet - ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer*. I Dahlgren, Lars Owe, Sjölander, Sverre, Strid, Jan Paul & Szczepanski, Anders (red). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla, Närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur.

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

Trageton, Arne (1996). *Lek med material. Konstruktionslek och barns utveckling*. Malmö: Team Offset.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Utgiven av Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

September 2011

Hej alla föräldrar!

Vi är två studenter, Nina och Anna-Lena, som studerar till förskollärare på högskolan i Borås. Under vår sista termin ska vi skriva ett examensarbete som ska handla om barns lek ute på lekplatserna.

I samband med detta arbete behöver vi observera och intervjua barnen, för att få ett så brett och aktuellt material som möjligt att skriva om. Vi har båda ett stort intresse för utomhuspedagogik och ser i detta arbete en möjlighet till att kunna utveckla denna pedagogik på förskolan.

All insamlad information från såväl observationer som intervjuer kommer att behandlas konfidentiellt. Detta innebär att varken barnens eller förskolans identitet ska kunna identifieras i uppsatsen. Under observationerna kommer vi att anteckna för hand. Varken fotografering eller filmning kommer att ske. Då barnen intervjuas spelas detta in på band, för att vi ska kunna gå tillbaka till samtalet och verkligen höra vad barnet säger. Dessa band raderas då arbetet är slutfört.

Vi är mycket tacksamma om vi får observera och intervjua ditt barn. Tack på förhand!

Om ni har några frågor gällande vår studie är ni alltid välkomna att kontakta oss på telefon: xxx-xxxxxx eller xxx-xxxxxx.

MVH/Nina Alexandersson och Anna-Lena Liljedahl

Jag godkänner mitt barns medverkan i studien.

Jag godkänner inte mitt barns medverkan i studien.

Barnets namn: _____

Vårdnadshavare: _____

Datum: _____

Bilaga 2

Intervjufrågor, oktober 2011

1: Tycker du om att vara ute?

2: Vad tycker du är roligt att göra ute på gården?

3: Är det något som du inte tycker om på den här gården?

4: Vad tycker du om att göra på lilla gården?

5: Vad skulle du önska att vi hade på lilla gården?